

פרדס חזן בבית דוד

לחקר וגלוי גנזי רבוה"ק לבית דוד זיע"א ולמעלה בקודש גיליון נ"ג חודש תשרי תשפ"ה שנה ה'

תוכן העניינים

מאמר המערכת

עמ' ב	סיפורים על רבוה"ק מכ"ק מרן האדמו"ר מפשעווארסק שלי"א
עמ' ג	דברי תורה וסיפורים מרבוה"ק מתוך הספר הנפלא 'שיח זקנים'
עמ' ה	נוסח וסדר הקפות של רבוה"ק זיע"א
עמ' ט	רבוה"ק זיע"א ואתרוגני לודמיר
עמ' יב	תולדות הרה"ק רבי חיים מאנטניא זיע"א ובניו וחתניו זיע"א
עמ' יד	לפני מאה שנה בחצרות קדשנו
עמ' כ	מנהג הקאפיטלעך על ציוני רבוה"ק זיע"א
עמ' כב	עטרה'ס של רבוה"ק זיע"א
עמ' כד	בעלי התפילה בחצרות רבוה"ק זיע"א
עמ' כז	דיבוקים במשנת רבוה"ק זיע"א
עמ' כט	כתבי חסידים - מאמר ה'
עמ' לא	קלויזען דחסידי באיאן - חלק ה'
עמ' לד	

בעטרה שעתרה לו עטרת של רבוה"ק זיע"א

אתה הראת לדעת

נוסח וסדר הקפות של רבוה"ק זיע"א

זרע קודש מחצבתה

תולדות הרה"ק רבי חיים מאנטניא זיע"א ובניו וחתניו זיע"א

מפרי עץ הג'ן

בשבח והודאה להשי"ת על רוב טובו וחסדו, זוכים אנו להביא לפניכם היום ברכה גליון נ"ג, מהירחון המפואר אשר מעביר את מורשת בית רוז'ין ודרכי רבותינו הקדושים ואבותינו הקדושים זיע"א.

ידועים ומפורסמים דבריו הנוראים של מרן הסבא קדישא מרוז'ין זיע"א על דברי המשנה כי ביום הקדוש היו פרחי כהונה מבקשין מהכהן גדול עמוד והפג אחת על הרצפה. כי הבקשה היא מהכהן גדול אשר עומד במדריגה הגבוהה ביותר שניתן להשיג ביום הקדוש ביותר מכל עת ועונה, ובמקום המקודש ביותר בכל העולם, ומצויין בעולם שנה נפש, מבקשים אנו ממנו אנא רד אלינו קמעא ולהתפלל עלינו זכור אותנו ותפיל תחנה למענינו. ובזה מובן למה הכהן גדול בעמדו לפני ולפנים לא היה מתפלל על כללות בני ישראל, אין זאת אלא כי היה הוא במדריגה גבוהה כל כך אשר לא ניתן היה לרדת ולהפיל תחנה על כלל ישראל. ורק בצאתו מבית קדשי הקדשים בבואו להיכל היה אפשר בידו לרדת ממדרגתו ולהתפלל עבור אחיו בני ישראל.

בקשתנו בימי הרחמים והרצון אשר רבותינו הקדושים זיע"א השוכנים בג'ן עדן העליון, אשר מבארם אנו דולים ומשקים ואת מימיהם אנו שותים, ומגישים לפניכם לאכול מפרי עץ הג'ן, יעמדו לנו וירדו ממקומותיהם העליונים לפעול עבורינו שנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות, גמר חתימה טובה, שנת גאולה וישועה לכל ישראל וכל טוב סלה אמן ואמן.

אלה דברי חברי מכון שיח אבירים

מאמר
המערכת

ליקוט סיפורים מרבוה"ק לבית רוז'ין זיע"א מאת כ"ק מרן אדמו"ר מפשעווארסק שליט"א מתוך הקלטות של שיחות קודש בעת מלוה דמלכה במוצאי שב"ק

ידעו איך לרפאותו חוץ מרופא אחד מומחה שלקח על עצמו לעשות הניתוח המסוכן. אבל הניתוח לא הצליח, והרופא הודה ואמר שאין דרך אחרת אלא לשבור שוב את העצמות ולעשות תיקון מחדש. והיהודי בכה לפני הרה"ק שכבר עבר עליו כל כך הרבה ייסורים ואין לו כח לסבול עוד פעם ניתוח. אמר לו הרה"ק הרזינער 'פאלג מיר ווארף אוועק די שטעקענעס [שטאלצען] אין זעה די וועסט גיין כאחד האדם' וכך עשה, זרק הקביים והתחיל מיד ללכת כאחד האדם.

מובא מהרה"ח ר' חיים ברים זצ"ל בספרו, שהרה"ק הרזינער לא נתן לכל אחד ליכנס אצלו להסדר בליל פסח חוץ מכמה מהמיוחדים שבחברייא. וכשנכנס להסדר פנה אליהם ואמר 'איך בעט פין ענק, זייטס מיך נישט מבלבל מיט ענקערע מחשבות אין אזא הייליגע נאכט', ונפל פחד עליהם לא ידעו לאיזה מחשבות הוא התכוון. לאחר הסדר התקבצו החברייא ודיברו ביניהם שכולם התכוונו בסדר לפסוק 'שמע ישראל', וככה לא הפריעו להרה"ק.

בס' חקל יצחק פ' יתרו מביא ששמע מאביו האמרי יוסף זצ"ל שהרה"ק מרוזין זצ"ל [יו"ד ג' מרחשוון תרי"א] לפנות ערב היה נוסע עם הכרכרה שלו יום יום. אמרו שנוסע קצת להתאוורר אבל לא מיניה ולא מקצתיה, היה לו ענינים גבוהים בזה. וכל פעם התלווה אליו אחד מילידיו. פעם נסע אתו חתנו הרה"ק הצמח צדיק הוויזניצער רבי זצ"ל [יו"ד כ"ט תשרי תרמ"ה]. הרה"ק הרזינער דיבר הרבה והצמח לא הבין מילה ממה שאמר. אח"כ אמר לו הרזינער 'זה דרך לצדיקים אבל אברך כמוך מספיק לו שמוסר נפשו כל רגע לפני הקב"ה'. האמרי יוסף שמע את זה מהצמח בעצמו. המחזות הרה"ח ר' פייבוש שנעבאלג ז"ל הוסיף, שידוע שהרה"ח ר' נחמן מספינקא ז"ל שמע מאחד מתלמידיו הכתב סופר, שנסע הכת"ס עם עשרה תלמידים מובחרים לבקר את הרה"ק הצאנזער רב זצ"ל. הצאנזער רב שמח אתו הרבה ודיברו בלימוד באריכות, ובאמצע נכנס אחד מגבאים ואמר להצאנזער רב, 'הוויזניצער רבי הגיע', מיד כששמע זאת רץ הצאנזער רב החוצה לקבל פניו והכניסו לחדר שני לשוחח אתו. הוא לא התנצל לפני הכת"ס והתעכב שם בחדר השני כשעה שעתיים ולא חזר. כיון שראה זאת הכתב סופר היה לו חלישות דעת מזה וקם וחזר הביתה. אחרי קצת זמן נפגש הכת"ס עם אחיו הרה"ק ר' שמעון סופר וסיפר לו מה שהיה אצל הצאנזער רב. כשנפגש הרה"ג ר' שמעון סופר עם הצאנזער רב וספר לו על חלישות דעת של אחיו הסביר לו הצאנזער רב, 'הר סיני הוא הר שניתנה בו תורה, בכל זאת הבית המקדש מקום שהשרה הקב"ה את שכניו בנו לא על הר סיני כי אם על הר המוריה, מקום שאברהם אבינו עקד בנו לעקידה. מקום אשר עליו פושט יהודי את צאוורו להקריב עצמו לפני הקב"ה זה יותר מהר סיני, עליו אני מעיד שפושט צאוורו כל רגע לפני הקב"ה. והעיר הרה"ח ר' פייבוש שקיים הוויזניצער המלים של חותנו שא"ל שצריך למסור נפשו כל רגע לפני הקב"ה.

היום היא"צ של הרה"ק ר' אברהם יעקב מסדיגורא זצ"ל [יו"ד י"א אלול תרמ"ג] וגם היא"צ של הנאסידוי רב זצ"ל [תרצ"ב]. שמעתי מאבא זצ"ל שהטריסקער רבי זצ"ל היה קורא להנאסידוי רב, 'הסאדיגורצ'יק'. חשבו שכוונתו היתה שהנהגת הרביסטע'ווע שלו היה דומה להנהגת הסאדיגורא [ולא כדרך הנהגת צאנז], אבל לימים כשנפטר באותו יום שנפטר הרה"ק מסאדיגורא הבינו שהיה לו עוד כוונה בכינוי הזה.

הרחמסטריווקע רבי סיפר, הרה"ק ר' אברהם יעקב היה חתן הרה"ק הבית אהרן זצ"ל, ולאחר חתונתו היה בקעסט קצת זמן אצל חותנו. פעם עבר בעיר ונכנס לתוך חנות יהודי 'מוכר בשר', נכנס לרגע ויצא. למחרת הבעלת החנות באה להרה"ק ר' אהרן קרלינער זצ"ל בבהלה ובכתה והתוודה שהיא מחפשת דרך לעשות תשובה שהיא נכשלה והאכילה טריפות ליהודים כשרים. הרה"ק ר' אהרן שאל אותה 'מה גרם לך להרהר בתשובה', וענתה 'אתמול נכנס לחנות אברך ומיד נפל עלי פחד וחרדה, ואני מתחרטת על מעשי ומחפשת תיקון'. חקרו ודרשו ומצאו שהאברך היה הרה"ק ר' אברהם יעקב זצ"ל.

בספר נר ישראל מביא שהרה"ק הרזינער זצ"ל היה נוהג כל יום לצאת לפנות ערב עם הכרכרה וסוסים, והיה מדבר דבריו הק', האנשים לא הבינו דבריו. כל יום היה לוקח אתו אחד מבניו הק'. יום אחד היה התור של הרה"ק ר' אברהם יעקב האדמו"ר הזקן מסאדיגורא זצ"ל. מנהגו היה להתפלל כל היום ולכן איחר, והרה"ק הרזינער חיכה לו בכרכרה. כשהגיע שאל לו אביו 'למה אתה לא לומד מאחריך הרה"ק ר' מנחם נחום משטפנשט זצ"ל [יו"ד י"ד כסלו תרכ"ט] שמתפלל בהשכמה אין א גאנצע טאג האט עהר צייט מורא צי האבען פאר'ן אייביש-טער' - המעשה הזה צריך פירוש, ווען מען דאווענט א גאנצע טאג קען מען דען נישט מורא האבען פאר'ן אייביש-טער?

איתא בספרי סלוניס [אולי בס' אבקת רוכלים] מהרה"ח ר' מוטייל מסלוניס זצ"ל שהרה"ק הרזינער זצ"ל [יו"ד ג' מרחשוון תרי"א] סיפר 'כד הוינא טליא כבר ארבע שנין הלכתי עם אבי הק' בשדה ובראותי את שקיעת החמה אמרתי לאבי הנה רואים את סוף השמים - שכך זה נראה בעת השקיעה - ואמר לי אבי הרה"ק ר' שלום שכנא זצ"ל 'ניין מיין קינד, דער היממעל איז גרויס, אין עס איז דא א גרויסע באשעפער וואס האט עס באשאפען, וסיים הרזינער 'ואחז אותי יראה ופחד שהתחילו מעי להתחלחל בקרבי, ביז היינט ווארפט נאך מיר'.

בס' בית אהרן וישראל מהקארלינער חסידים מביא כת"ק מהרה"ק ר' ישראל מטשורטקוב זצ"ל שזקנו הרה"ק הרזינער זצ"ל היה פעם בעיר יאס. ונכנס יהודי אליו עם קביים וסיפר שנפל ושבר ל"ע שתי רגליו באופן קשה, והרופאים לא

שמעתי מאבא זצ"ל שהרה"ק ר' אברהם המלאך [בנו של המגיד ממעזריטש זצ"ל] [יו"ד י"ב תשרי תקל"ח] בא לבקר חותנו הרה"ק ר' פייבוש קרמניצער זצ"ל. העיר של חותנו לא היה עיר של חסידים אנשים באו להסתכל עליו מתוך סקרנות, גם בצעירותו קראו לו 'מלאך' מחמת קדושתו ופרישותו. מצאוהו עומד על יד חלון מסתכל החוצה, והוא אפילו לא פנה אל הקהל. אברך אחד למדן, חתן גביר, - עשיר יענה עזות - ניגש אליו ושאלו 'על מה אתה מסתכל', והשיבו 'אני מסתכל על החר הזה. סך הכל א שטיק ערד אין עהר הייבט זיך אין ווערט א בארג'.

בספר מגדל עוז מביא שהצמח צדק אמר 'שכשהמלאך אמר ברכת קריאת שמע הוא התלהב כל כך, 'ענה האט אזוי געפלאמט' שאם היו שמים חתיכת עץ על יד הפנים שלו היה נדלק מחמת החום, והוסיף ואמר הצמח צדק ו'זה לא גוזמא'.

בס' נר ישראל מביא שהרה"ק ר' שלו שכנא מפרוהביטש זצ"ל [יו"ד י"ד תשרי תקס"ג] אביו של הרזיניער זצ"ל אכל 'קעסט' אצל זקנו המאור עינים, ר' שלום היה חתן חתנו של המאור עינים. פעם נכנס לביהמ"ד וראה יהודי בוכה ומיילל לפני ארון קודש פתוח. ריחם עליו וניגש ושאלו במה הוא יכול לעזור לו. הלה הסתכל עליו ולא התייחס אליו בהיותו אברך צעיר. אבל ר' שלום הפציר בו שיספר לו על מה הוא בוכה ועל מה הוא מתפלל. והוא פתח את את לבו וסיפר לו שהיה אצל הרה"ק ר' נחום מטשערנובל וביקש ממנו שיתן לו תיקון לתשובה היותו בעל עבירה גדול. והשיב לו הרה"ק ר' נחום שהוא בעל עבירה כל כך גדול ושורה עליו רוח טומאה גדולה והוא לא רוצה לעמוד על ידו. וכנראה אין לו תיקון ולכן הוא בוכה. אמר לו הרה"ק ר' שלום 'אתה תפרט לי החטאים שלך ואני אמצא לך תיקון'. וכן עשה וסיפר לו. אמר לו הרה"ק ר' שלום 'אני מוכן לקחת כל העבירות עלי ובתנאי שתבטיח לי שמכאן ולהבא תתנהג כמו שצריך'. כששמע דבריו סבר וקיבל על עצמו, והיה מאוד בשמחה. למחרת נכנס לביהמ"ד והרה"ק ר' נחום הסתכל עליו וראה אז 'ענה שיינט'. וקרא לו וביקש הסבר, והלה סיפר לו כל מה שהיה. הרה"ק ר' נחום מיד תפס שהאברך היה נכדו הרה"ק ר' שלום, וקרא לו ושאלו 'איך אברך יכול לקבל על עצמו עבירות כ"כ חמורות'. והשיב לזקנו 'ראיתי איך היהודי הזה היה שבור ורצון ויש מצוה 'הלכת בדרכיו' הדבק במדותיו של הקב"ה 'מה הוא רחום.. והקב"ה נושא עוון סימן שצריכים גם להיות נושא עוון, לקחתי על עצמי הכל. ואח"כ אמרתי להקב"ה אתה הנושא עוון האמיתי תקח הכל עליך'. הטשערנובלער רבי מאוד התפעל מדברי נכדו.

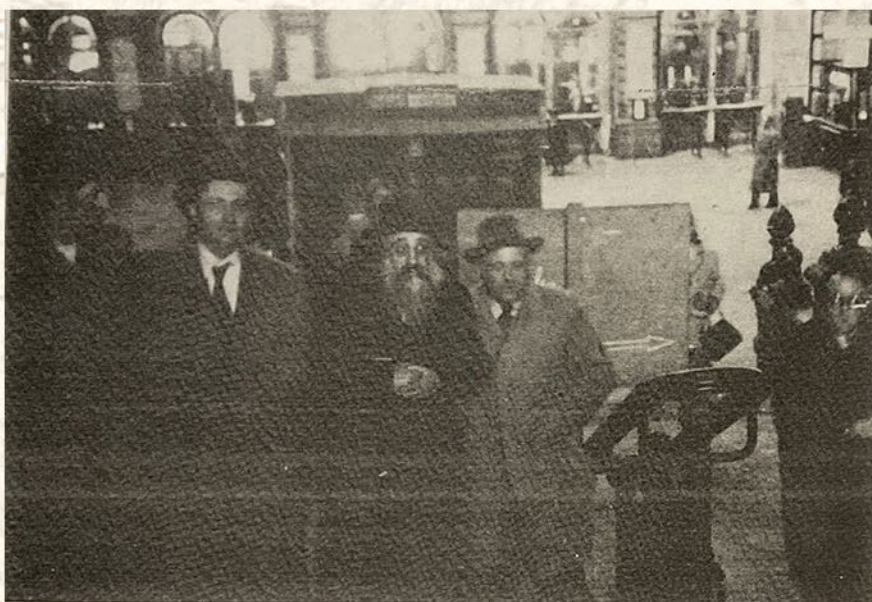
בס' אהלי יעקב מר' יעקב מהוסיאטין זצ"ל מביא שהמגיד הגדול [יו"ד י"ט כסלו תקל"ג] נתן פיתקא להבעש"ט הק'. אחרי שהבעש"ט קרא את הקוויטל הרכין המגיד את ראשו לפניו והבעש"ט שם ידיו הק' על ראשו וברכו. אח"כ הרכין הבעש"ט את ראשו גם הוא ולא אבה המגיד לשום ידיו עליו, או תפס הבעש"ט את ידי המגיד ושמן על ראשו.

בס' עירין קדישין מביא דהרזיניער זצ"ל סיפר, הבעש"ט הי' לו שטיבל ע"י בית מדרשו, והמגיד הי' מתפלל שם בשטיבל. פעם לפני נעילה הבעש"ט נכנס לשם והכין א"ע ואח"כ הלביש הקיטל, וכדרכו בק' מוחו בעולמות העליונים, והקיטל לא הי' לבוש כמו שצריך. ניגש המגיד לסדר את הקיטל, וכיון שרק נגע בקיטל נתלבש עליו יראה גדולה ועצומה כ"כ שהתחיל לרעוד והי' צריך לאחוז בשולחן שלא יפול, והשולחן התחיל לרעוד והתהפך. נכנסו להבעש"ט והי' צריכים להפסיקו בתפלה להזכיר את המגיד. אמר הרזיניער זצ"ל 'דער זיידע ר' בעריש איז נישט געווען א בעל עגלה אין דער בעש"ט איז נישט געווען דער איי-בישטער.... ועם כ"ז לא הי' יכול לסבול רגע המישוש של הקיטל של הבעש"ט, הרזיניער חזר על זה כ"פ.

אי' בספרי חב"ד הצמח צדק ר' מנחם מנדל זצ"ל פעם שאל את זקנו הבעל התניא 'מה ראית אצל המגיד הגדול' והשיב לו 'ראיתי אצל הרבי את כל האמור בגמ' סוכה ובב"ב על ר' יוחנן בן זכאי'.

בס' החקירה [ס' דרך האמונה] שנכתב ע"י הצמח צדק כו' ששמע מזקנו הבעל התניא שהבעש"ט והמגיד ראו מסוף העולם עד סופו באין שום מסך ומבדיל נגד עיניהם - בעיני בשר, הכוונה שבעיני השכל ראו עד אין גבול - אלא גם בעיני בשר 'באור הגנוז' ראו מסוף העולם ועד סופו.

הרה"ק ר' יענקל מהוסיאטין זצ"ל חתן ומ"מ של הרה"ק ר' ישראל מהוסיאטין זצ"ל מביא שראה מכתב שכתב הרה"ק הדברי חיים זצ"ל לזקנו הרה"ק ר' מרדכי שרגא פייביש זצ"ל [יו"ד כ"ב אייר תרנ"ד] בנו של הרה"ק מרדכי זצ"ל. הרה"ק ר' מרדכי שרגא פייביש נהג בגינוני מלכות כדרכם בקודש של בני הרה"ק מרדכי, ודרכו היה לטייל כל יום בחצר ביתו עם ה'פערטשיילער' בידו. התעורר שאלה האם מותר לטלטל בשבת קודש בחצרו שהיה יותר מבית סאתיים, והרה"ק אמר שישלחו השאלה להרה"ק מצאנו. הדברי חיים עונה לשאלה ומתירו לטלטל, ומסיים המכתב 'הוא קודש, גנו קודש, ילך בשבת קודש את דרכו בקודש'.

הרה"ק רבי מרדכי שלמה מביאן באנטווערפן שם ביקור אצל הרה"ק רבי יצחק ממשעווארסק זיע"א

הרה"ק רבי יעקב ממשעווארסק זיע"א עם הרה"ק רבי אברהם יעקב מסדיגורה זיע"א

ליקוטי דברי תורה מרבוה"ק זיע"א מתוך הספר הנפלא 'שיח זקנים' מאת הגה"צ רבי ישראל חיים אשרי שליט"א אב"ד שער אפרים וחבר ביד"צ טארטיקאוו

להרה"ק עם הפתקא, כיון שזקינתי ביקשה ממנו כנ"ל. כשנכנס, ראה את הרה"ק (בפעם הראשונה) יושב וציגאר בפיו, וידו הק' על צד המצח. נתפעל זקיני כל כך מזה ששכח מה שביקשה ממנו זקינתי. שם זקיני את הפתקא על השלחן, והרה"ק קרא את הפתקא. אחר כך אמר לו הרה"ק, נו, אנשיל, וואס שוויגסטו? התחיל זקיני לפרוט בפני הרה"ק את בקשותיו (כי אבי הזכיר לו את דברי זקינתי). אמר לו הרה"ק, איך האב שוין אנגעוואונשן.

זקיני היה אומר על זה, יש לי בנים הגונים [ערליכע קינדער], אבער איך בין געבליבן א קבצן.

סיפר לי הרה"ג ר' מאיר לאמעט ז"ל, ששמע מהרה"ח ר' שמואל לעצטער ע"ה, שהיה הגבאי של הרה"ק ר' אורי מסאמבור זצ"ל, שכשנסע הרה"ק ר' ישראל מסאדיגורא זצ"ל לחתונת בנו בעיר רימנוב (בנו היה חתן הרה"ק ר' אשר מרימנוב זצ"ל), נסע דרך עיר סטרי. כשהגיע לסטרי נסע לקראתו הרה"ק ר' אורי לע מסאמבור זצ"ל. כשנתן לו שלום, שאל הרה"ק ר' אברהם יעקב (בן הרה"ק ר' ישראל זצ"ל) את אביו על הרה"ק ר' אורי לע, מי הוא זה, ענה לו אביו, זהו ר' אורי לע מסאמבור. אמר הרה"ק ר' אורי, גופי בסאמבור, אבל נשמתו בסאדיגורא [מיין גוף איז אין סאמבור, אבער מיין נשמה איז אין סאדיגורא].

הרה"ק אדמוה"ז רבי דוד משה מטשארטקוב זיע"א

כ"א תשרי

סיפר לי הגה"צ ר' מנחם מאנדערער מקאסוב זצ"ל, ששמע מהרה"ח ר' מאיר מגיד ע"ה, ששמע מהרה"ג ר' שמואל האלפערין ז"ל, שהיה נוסע להרה"ק ר' דוד משה מטשארטקוב זצ"ל ולהרה"ק האהבת ישראל זצ"ל.

והנה הרה"ק מטשארטקוב לא היה אומר תורה, רק נכנס לבית המדרש ונתאספו סביבו מהחסידים, ואמר איזה ענין. פעם כשהיה שם ר' שמואל הנ"ל, אמר הרה"ק, צריכין ליהנות מהברכה יותר מהעולם הזה, וכל הנהנה

הספר 'שיח זקנים' יחיד בימינו הוא המביא סיפורים מיוחדים מצידיקי הדורות זיע"א. כבר תקופה ארוכה שאין הספר בחישג יד, אמרנו נלקט בקוצרים לכבוד הציבור היקר, מהני מולי מעליותא אשר מביא אודות רבוה"ק לבית רוזין זיע"א, ונתמקד ברבותינו אשר יומא דהילולא דיליה חל באותו חודש.

סיפר לי הרה"ג ר' שמואל מרגלית ז"ל, ששמע מהרה"ק ר' שמועון מוזשעליכוב זצ"ל, שכשנסע שני בניו של הרה"ק ר' ישראל מטשארטקוב זצ"ל (הרה"צ ר' נחום מרדכי והרה"צ ר' בערעניו) מוויען לפאטיק דרך לובלין, יצאו לקראתם כל תלמידי הישיבה, וגם הרה"ק ר' שמועון מוזשעליכוב בתוכם, ושמע אז המוסר ר' שמואל מהרה"ק ר' שמועון לע שאמר, צו קאנען א ריזשינער אייניקל איז ווערט צו גיין מוילן.

(ח"ז עמוד צ"ט)

הרה"ק רבי ישראל מסדיגורה זיע"א

י"ג תשרי

סיפר לי הרה"ח ר' בן ציון קעניג ע"ה, זקיני הרה"ח ר' אנשיל ע"ה היה נוסע להרה"ק ר' ישראל מסאדיגער זצ"ל. פעם שאלה אותו זקינתי אם ראה את פני הרבי, וענה שלא ראה אותו. אמר זקינתי, כל הנשים יושבות בימים טובים עם בעליהם ואני מוותרת על זה, אבל לא שתראה רק את קצה השטריימעל [דעם שפיץ שטריימעל].

בפעם הבא כשהיה זקיני אצל הרבי, לקח עמו את אבי (הלכו ברגל), וקודם שהלך, אמר לו זקינתי שיוכיר אצל הרבי שיש להם בת שהגיעה לפרקה, וגם שזקוקין לפרנסה.

והנה זקיני לא היה רגיל להגיש פתקא להרה"ק, כי היה מלמד ולא היה לו פנאי להמתין עד שיוכל להכנס להרה"ק מסאדיגער. על כן היה מכניס תמיד את הפתקא דרך החור של מנעול הדלת, אך בפעם ההוא נכנס

מן העולם הזה בלא ברכה, היינו יותר מהברכה, כאילו מעל.

לאחר שגמר הרה"ק לומר דיבורים הנ"ל, הרגיש שר' שמואל עומד שם (ר' שמואל היה תלמיד חכם ובר דעת), שאל אותו הרה"ק, שמואל, ביסט דא,

וואס זאגסטו? אמר ר' שמואל, איני יודע למי הרבי מדבר, הרי כל האנשים העומדים כאן אינם במדרגה זו. אמר הרה"ק, אוזי, זאלן זיי כאטשבע וויסן.

אחר כך נסע להרה"ק האהבת ישראל, והגיע לוויזשניץ באמצע הלילה. אצל האהבת ישראל עמדו כל הזמן [מ'איז געשטאנען אויפ'ן קאפ] ואפילו כשקרא קריאת שמע שעל המטה עמדו סביביו, והיה לו מדרגה, שתיכף לאחר שגמר לקרות קריאת שמע, הניח את ראשו הק' על מטתו ונתנמנם תיכף.

כשהגיע ר' שמואל, קרא הרה"ק קריאת שמע, ובתיבות והייתם קדושים צעק. כשגמר לקרוא וראה את ר' שמואל, שאל אותו, וואס זאגסטו? אמר ר' שמואל להרה"ק, אצל והייתם קדושים צעק הרבי? היה לו לצעוק אצל ולא תתורו אחרי לבבכם.

עוד ספר לי הנ"ל, ששמע מהרה"ק ר' יהודה'לע מדזשיקוב זצ"ל, שפעם שאלו אנשים מעיר אחת את הרה"ק מטשארטקוב זצ"ל, אם מותר להם לאכול משחיטת השוחט שבעירם. שאל אותם הרה"ק על השוחט, מה

מעשהו (היינו מה פשעו), וענו שהוא מחלל שבת. שאל, ומה עוד, ענו שהוא מגלה עריות, ומה עוד, ענו שהוא אוכל נבילות וטריפות. שאל אותם הרה"ק, יש לכם רב בעירכם, וענו, כן. שאל אותם האם הרב אוכל משחיטתו, וענו, כן. אמר להם הרה"ק, אם הרב אוכל משחיטתו, מותר לכם גם כן לאכול משחיטתו. אחר כך שאל אותם הרה"ק, מה הוא עושה, וענו שהוא מדבר על הרבי, וזהו אצלם כאילו עבר כל העבירות הנ"ל.

עוד סיפר לי הנ"ל, שמעתי מהרבי ז"ל (האמרי חיים), שאמר, אבי הרגיש כשנסתלק (דודו) הרה"ק ר' דוד משה מטשארטקוב זצ"ל בהושענא רבה, כי ראיתי שנשתנה צורתו בליל שמיני עצרת (קודם שנודע מהסתלקות הרה"ק מטשארטקוב).

סיפר לי הרה"ג ר' חיים יעקב הורוויץ שליט"א, ששמע מכ"ק אדמו"ר מקאפיטשניץ זצ"ל שמנהגם של צדיקי ריזשין היה לומר עננו פסקא פסקא בקול כידוע, וכן נהג הרה"ק ר' דוד משה מטשארטקוב זצ"ל, אבל פעם אחת היה דוחק גדול (בעת שאמר עננו) ועל ידי הדחק נשברה רגלו של איש אחד, ואז פסק הרה"ק מטשארטקוב מלומר עננו.

פעם הגיעו צדיקים הרבה מהמשפחה לשמחת נישואין שבטשארטקוב, שהתקיימה בחודש אלול (לכבוד הרה"ק שהיה בנו של הרה"ק מריזשין זצ"ל) והיות שנגמר השבע ברכות סמוך לשבת סליחות, נשאו על שבת כדי שיוכלו לשמוע עננו ביום ראשון של סליחות מפי הרה"ק מטשארטקוב (לא ידעו מזה שהפסיק מלומר עננו).

כשנודע להם הדבר, נכנסו לחדרו להרה"ק, שכיון שנשאו כן על שבת במיוחד כדי שיוכלו לשמוע עננו, יותר ממנהגו ויאמר עננו. אמר להם הרה"ק, מעודי לא אמרתי עננו בשביל בן אדם [איך האב נאך קיינמאל נישט געזאגט עננו פאר א מענטש].

סיפר לי הרה"ח ר' בן ציון פריינד נ"י, ששמע מהגה"צ מבעלטאן זצ"ל, שדו"ז הגאון ר' ברוך בענדיט מקראסנא זצ"ל נסע פעם (כשהיה אברך) אל הרה"ק ר' דוד משה מטשארטקוב זצ"ל, ובליל שבת רצה לראות אם אין מניחים איזה דבר בתוך הכוס, דהרי אמרו שהכוס רותח [קאכט], ודחף את עצמו למעלה עד שהגיע לעמוד מאחורי הרה"ק. כשהרגיש בו המשמש רמז לו שילך משם, אבל הרה"ק עשה תנועה בידו הק' שיתן לו לעמוד שם.

ואמר ר' ברוך בענדיט, כשהתחיל לומר שלום עליכם נתאדם עורפו והיה נראה כמו אש לוחט [איז אים דער גענאק געווארן רויט ווי א פייער], וכשהתחיל לקדש על היין, מי שלא ראה זאת אינו יודע מה זה כל עצמותי תאמרנה], ושוב לא הסתכל לראות לראות אם מניחים איזה דבר לתוך הכוס.

סיפר לי הרה"ח ר' משה וואלף גטליעב נ"י, ששמע מאביו הרה"ג ר' יודא'לע זצ"ל אב"ד מיישקאלין, ששמע מאביו הגאון בעל יגל יעקב זצ"ל, שהיה תלמיד מובהק של הרה"ק האמרי יוסף מספינקא זצ"ל (ממנו למד רוב חכמתו, והיה חברו של הרה"ק החקל יצחק זצ"ל. החקל יצחק למד בהתמדה כל כך, בערך ט"ו שעות במשך המעט לעת, ואביו הגאון לא היה לו כח לזה, על כן נסע משם לחוסט ללמוד בישיבת הגאון בעל ערוגת הבושם זצ"ל), שכשנסתלק הרה"ק ר' דוד משה מטשארטקוב זצ"ל בהושענא רבה (שנת תרס"ד) אמר הרה"ק האמרי יוסף זצ"ל שרואה חשכות בעולם, ולאחר כמה ימים אמר על הרה"ק ר' דוד משה, היהודי היחידי שהכרתי אשר לא זו בלי יחוד [דער איינציגער איד וואס איך האב געקענט, וואס ער האט זיך נישט געריט אן קיין יחוד], והפלא היה שמעולם לא ראה אותו.

סיפר לי הרה"ח ר' מאיר קליערס ז"ל, שמעתי קרוב לוודאי מאבי, אמנם

הרה"ק רבי אברהם יעקב מסדיגורה זצ"ל

הרה"צ ר' מרדכי בן הברכת אברהם מסלאנים בודאי שמע כן מפי אבי, שאמר, הדברי שמואל צייר בפני את הרבי מטשארטקוב יותר ממה שהיה לי מושג במשה רבינו ע"ה [ער האט מיר פארגעשטעלט דעם טשארטקובער מיט א גרעסערע השגה ווי איך האב געהאט אין משה רבינו].

סיפר לי הרה"ח ר' אלי' קרויטוויט נ"י, ששמע פעם בחוה"מ סוכות מהגאון מטשעבין זצ"ל, כשדיבר בהשתוקקות רבה מטשארטקוב, ופתח ואמר בזה"ל, איי, איי, איי, די קדושה וואס מ'האט דארט געשפירט, ווער האט זיך געגלייבט אז דאס וועט אמאל אונטערגיין.

עוד סיפר לי הנ"ל, פעם אחת הי' גיסו של הגאון ר' משה שטערנבוך שליט"א אצל הגאון מטשעבין זצ"ל, ודיבר הגאון עמו אודות זקינו לבית שטערנבוך, ואמר לו ששמע מהרה"ק ר' ישראל מטשארטקוב זצ"ל על זקינו שהי' מחשובי האברכים אצל אביו הרה"ק [פון די חשובע יונגעלייט] והנ"ל לא ידע מטשארטקוב, ע"כ שאל את הגאון מי הי' אביו, אמר לו, אבי ר' ישראל'טשע, שאל עוד הפעם מי הי', ענה הגאון מטשעבין, בנו של הרה"ק מריזשין, שאל עוד הפעם מי הי'.

וסיים המספר, ראיתי אז איך שהי' קשה לו להרב מטשעבין להוציא בפיו את שמו של הרה"ק מטשארטקוב, הי' ניכר על פניו הקושי, ובקושי אמר [ער האט ארויסגעמעקעט דעם נאמען] ר' ד-ו-ד מ-ש-ה.

סיפר לי הגה"צ ר' מנחם ישראל מקאסאן שליט"א, ששמע מאביו הגה"צ ר' פנחס שלום זצ"ל, ששמע מחותנו הגה"צ ר' נפתלי ערליך זצ"ל רב בדעליטין, שבאו אליו חסידים על ימים האחרונים של חג הסוכות כדי לקבל אותו לרבי עליהם, ואמנם הרב מדעלעטין לא רצה בזה ונסע מדעלעטין עם מסילת הברזל האחרונה לטשארטקוב [ואמר אחר כך שמתחרט על זה שדחה את החסידים מעם פניו].

וסיפר שהגיע בהושענה רבה לטשארטקוב, וכשנכנס לחדר הרה"ק ראה שביליל הושענא רבה אמר על מקומו (האט ער זיך אוועקגעשטעלט) בשעת חצות הלילה ותהלים בידו, ואמר תהלים בעמידה שש שעות, עד שענה שש בבוקר.

סיפר לי הרה"ג ר' יוסף בוימעל שליט"א, ששמע מהגאון ר' מאיר שפירא זצ"ל, שחותנתו אשת הרה"ח ר' יעקב ברייטמאן ע"ה חלתה על עיניה בשנה שלאחר נישואיה, ונסעו לוויין לצורכי רפואתה, הרופא נתן לה

תרופות על העין, אבל לדאבונה לא בלבד שלא הועיל לה, אלא שנפל עינה רח"ל, ורצה ר' יעקב לגרש את אשתו. אמנם הרה"ק ר' דוד משה מטשארטקוב זצ"ל אמר לו שלא יגרשנה משום שרואה שמזיווג זה יהא לו רב נחת, והעולם יקנאו בכם [וועסט האבען א וועלט נחת, די וועלט וועט איך מקנא זיין].

סיפר לי הרה"ח ר' משה כהן ז"ל, אבי הרה"ג ר' חיים יצחק זצ"ל סיפר לי שהיה בטשארטקוב אצל הרה"ק ר' דוד משה זצ"ל, וכשהרה"ק נכנס לקידוש, רעדו ידיו, ואמר, הייליגער רחמן, הייליגער טאטע, הייליגער דערבארימדיגער, והיה נראה לאבי שכל הציבור נופלים מחמת הפחד של גילוי שכינה שהיה שם, והיו שם אלפי אנשים.

עוד סיפר לי הנ"ל, הרה"ח ר' אברהם אהראנאוויטש סיפר לי, שנכנס פעם אצל הרה"ק מבאיאן לייפציג זצ"ל, אמר לו הרבי מלייפציג, עכשיו יצאה מחדרי אשה אחת שדודי מטשארטקוב פעל אצלה תחיית המים [וואס דער פעטער פון טשארטקוב האט איר מחיה מתים געווען].

וסיפר מה שסיפרה לה האשה, שכשהיתה ילדה קטנה חלתה מאד (היתה בת יחידה) ונסע אביה להרה"ק ר' דוד משה מטשארטקוב זצ"ל, ובכה בקולות שבתו חלתה, עד כדי כך (בכה) שהגבאים רצו לגרש אותו מחדר הרה"ק, כי הכה גם על השלחן. אמר הרה"ק, תבריא, יהי' לה רפואה שלימה [זי וועט זיין געזונט, זי וועט האבן א רפואה שלימה]. צעק אביה, ברצוני שהרבי יבטיח, אמר הרה"ק, אני מבטיח שתתרפא. יצא מחדר הרה"ק ונסע לביתו.

כשהגיע לביתו מצא את בתו כבר מתה רח"ל ומונחת על הקרקע, ונרות דולקות סביבה, ונתבלבל מזה, כי כאן שמע מפיו של הרה"ק שמבטיח שתתרפא, וכאן מצאה מתה, ונשאר עומד שם, עד שהרגיש בתו מונענת עצמה קצת, כבה את הנרות, וקמעא קמעא חזרה לבריאיותו.

אחר כך סיפרה לאביה, שראתה כשהיתה מונחת על הקרקע, איך שאיש זקן אחד שראשו כפוף, ויש לו שני קצוות בזקנו [און ער האט צוויי שפיצן אין די בארד], הולך הלך ושוב, ואומר בזה הלשון, אם הבטחתי לה, עליה להבריא [אז איך האב איר צוגעזאגט דארף זי זיין געזונט], וכה אמר עוד הפעם ועוד הפעם כשהלך הלך ושוב. אחר כך כשהיתה פעם עם אביה אצל הרה"ק מטשארטקוב וראתה את הרה"ק, צעקה לאביה, זהו האיש שראיתי אז.

שמעתי מכ"ק אדמו"ר מסלאנים בני ברק שליט"א, אחר הסתלקות

העיר טשארטקוב רואים גם חצר הקודש

סיפר לי הרה"ח ר' משה כהן ז"ל, ששמע מהגה"צ ר' נחום זצ"ל אב"ד יאס, שכשהיה אברך רצה אביו (הרה"ח ר' יעקב'קא) שיתמנה לרב בעיר, והוא לא רצה (ר' נחום נסע לטשארטקוב אל הרה"ק ר' דוד משה זצ"ל, ואביו נסע להרה"ק מהוסיאטין זצ"ל). נסע עמו אביו להרה"ק ר' דוד משה, וקבל עליו בפני הרה"ק שאין רצונו להתמנות לרב. אמר הרה"ק נו, כאומר, מדוע לא, הלא אתה אברך וזקוק אתה לפרנסה. אמר ר' נחום, שמחמת שני טעמים אינו רוצה להתמנות לרב, (א) שלא יוכל לנסוע להרבי כל אימת שירצה. (ב) שמתירא שלא יכשל חס ושלום באיסור. אמר לו הרה"ק, מה שאמרת שלא תוכל לנסוע אלי, מתי שתוכל (לבוא) יהי טוב [ווען דו וועסט קענען, וועט זיין גוט], ומה שאמרת שהנך מתיירא מכשלוֹן איסור, הגביה את ראשו הקדוש ואמר לו, זאג איך דיר צו אז ווען דו וועסט זאגן כשר ועט זיין כשר, און ווען דו וועסט זאגן נישט כשר וועט זיין נישט כשר.

עוד סיפר לי הנ"ל, ששמע מאביו (הרה"צ ר' חיים יצחק ז"ל) שהיה אצל הרה"ק ר' דוד משה מטשארטקוב זצ"ל והי' מתאר האופן שנכנס הרה"ק מטשארטקוב לעריכת שלחנו הטהור בליל שבת, היה הולך וראשו כפוף ושני ידיו הק' רעדו [האבן זיך געווארפן]. ואמר, לעכטיגער טאטע, הייליגער טאטע, דערבארימדיגער פאטער.

סיפר לי הרה"ח ר' מענדל זשופניק נ"י, ששמע מהרה"ח ר' חיים בער גרינפעלד ע"ה, ששמע מהרה"ק ממונקאטש זצ"ל (בעל מנחת אלעזר), שהיה פעם אצל הרה"ק ר' דוד משה מטשארטקוב זצ"ל, והרה"ק היה אומר איפה להושיב את החסידים, והושיבו אז נגיד אחד מצד אחד ונגיד אחד מצד השני, והושיט הרה"ק את הקערה שלו לאחד הנגידים, והנגיד השני שישב בצד האחד רצה גם כן ליטול מהשיריים אבל לא היה יכול להגיע אל הקערה, על כן לקח המשמש את הקערה מצד זה והובילה לצד השני ועבר על יד הרה"ק, ונטף מן השיריים על בגדו של הרה"ק מטשארטקוב. אמר אז הרה"ק, מיר ווילן זיך ריין האלטען, און די גבאים פארשמירן אונז.

וסיפר ר' חיים בער, שבכל פעם שעשה איזה דבר שלא מצא חן בעיני הרה"ק ממונקאטש, סיפר לו הרה"ק המעשה הנ"ל מהרה"ק מטשארטקוב.

סיפר לי הרה"ח ר' נתנאל ראדזינער ע"ה, שהרה"ק ר' דוד משה מטשארטקוב זצ"ל ביקש מאביו זקינו הרה"ח ר' חיים ווארשעווער ז"ל שיבא אליו מארץ ישראל. כתב לו זקינו שיבא, אם הרבי יבטיח לו שיחזור לארץ ישראל בעודנו חי. הרה"ק הבטיח לו, ונסע, וחזר לארץ ישראל, ואחר כך חי עוד חמש שנים.

קארטעל לשנה טובה מהרה"ק רבי ישראל מבאיאן זיע"א

הרה"ק היסוד העבודה זצ"ל, נסע הרה"צ ר' אברהם'ל מלאך ז"ל להרה"ק ר' דוד משה מטשארטקוב זצ"ל, כי גם הרה"ק הדברי שמואל נסע לטשארטקוב. אמר ר' אברהם'ל, בכל עת שמסרתי פתקא להרה"ק מקוברין אמר לי במדויק מה הייתי זקוק בעבודת ה', וכן כאשר מסרתי פתקא להרה"ק היסוד העבודה אמר לי בפרוטרוט מה הייתי זקוק בעבודת ה', כאשר נסעתי לטשארטקוב כתבתי בתוך הפתקא ענין אחר, וחשבתי, אם הוא רבי, ידע מה שנצרך לי. כשהסתכל הרה"ק מטשארטקוב בפתקא, שאל אותו, ומה אודות ענין פלוני? והיינו שידע מיד מה שנצרך לי, וראיתי שהוא רבי.

סיפר לי הרה"ג ר' יעקב חנון שליט"א, ששמע מהגה"צ ר' יוסף דוב קאסטעל זצ"ל, ששמע מהרה"ק הדברי שמואל מסלאנים זצ"ל, שאמר פעם, שהרה"ק ר' דוד משה מטשארטקוב זצ"ל התפלל בלי שום תנועה משום שהיה כולו בטל להשי"ת. וסיים הדברי שמואל, אבער איר זינגעלייט זאלט דאווענען מיט א געשמאק, אז מ'דאווענט מיט א געשמאק, האט מען ניט ליב קיין פאסקוואווא.

סיפר לי הרה"ג ר' מאיר לאמעט ז"ל, ששמע מידידו הנאמן הרה"ג ר' שמואל פינסטערבוש ז"ל אב"ד רחוב (הסמוכה ללובלין) ששמע מהגאון ר' מאיר שפירא זצ"ל אב"ד לובלין, שכאשר פגש הרה"ק ר' ישראל מטשארטקוב זצ"ל במאריבארד את הרה"ק ר' יהושע מדזשיקוב זצ"ל בעל עטרת ישועה, שאל אותו הרה"ק מדזשיקוב, אומרים על אביכם (הרה"ק ר' דוד משה זצ"ל) שבעת שקידש על היין היה הכוס רועד [האט דער כוס געזאטן], האם אמת נכון הדבר?

ענה לו הרה"ק מטשארטקוב, מ'האלט דאך אייך פאר א חכם, נו, פרעג איך אייך, ווען דער טאטע האט געמאכט קידוש, אויף וועמען האב איך געזאלט קוקן, אויפ'ן טאטן צי אויפ'ן כוס? דער טאטע האט געקאכט, דאס קען איך אייך זאגן.

סיפר לי הגה"צ ר' שמואל אהרן לידער שליט"א, ששמע מהרבי ז"ל (הברכת אברהם) שהרה"ק הדברי שמואל זצ"ל היה אומר, שכשהיה הרה"ק ר' דוד משה מטשארטקוב זצ"ל יוצא מבית המדרש, והסתכל על השויתי שהיה מונח אצל העמוד, היה רועד ממש מגודל פחד.

סיפר לי הרה"ג ר' דוד העלער שליט"א, ששמע מאביו ע"ה (נסע להרה"ק הפחד יצחק מבאיאן זצ"ל), שהרה"ק ר' דוד משה מטשארטקוב זצ"ל אמר פעם עננו ביום ראשון של סליחות במשך ארבע שעות. עוד אמר לו אביו, שהקריאת שמע שעל מטתו התארך הרבה זמן, וכמעט שלא היה ישן בלילה כלל.

נוסח וסדר הקפות רז"י

והנראה מן ישראל סבא קדישא מרז"ן וצוקל"ה זיע"א. נדפס בהוצאות חסידי באיאן מתפללי ביהכ"נ הק' תפארת ישראל הכנייה לתלפיות כתוככי ירושלם עה"ק תר"ב דפוס הר"ש צוקרמן.

סדר הקפות שיצא לאור בשנת תרצ"ב נדפס ע"י המשב"ק בסדיגורה רבי מרדכי דוד ראכמאן ז"ל וז"ל השער בלאט: סדר הקפות לשמיני עצרת ולשמונת תורה נוסח ומנהג אדמו"ר קוה"ק רשכבה"ג איש אלקים נזר ישראל ותפארתו הנשר הגדול וכו' וכו' קש"ת מרנא ורבנא הרב ר' ישראל מרז"ן וצוקל"ה זיע"א, אשר מ"כ בעיר סאדיגורה וכן נהגו בניו ובניו הצדיקים הקדושים בכל אתר ואתר מקומות מושבותיהם עד היום הזה. נדפס ראשונה בעיר טשערנאוויץ בשנת "כי גאל ה' את יעקב", ועתה נדפס מחדש, מתוקן ומזוקק שבעתים, בהנהגה מרזיקה, עם טעמים ונקודות, והוספות רבות על ידי מרדכי דוד ראכמאן (העומד על משמרת הק' בבית אדמו"ר הק' מוה"ר משי"י שליט"א מסאדיגורה וכעת בודיען) ויונא תרצ"ב לפ"ק. [בסדר הקפות זו יש גם הסכמה מהרה"ק רבי מרדכי שלום יוסף מסדיגורה זיע"א].

נוסח הקפות שיצא לאור בשנת תשט"ו נדפס ע"י חסידי הרה"ק רבי מרדכי שלמה מבאיאן זיע"א וז"ל השער בלאט: בעזה"י נוסח ההקפות של אדמו"ר הקדוש והנראה מן ישראל סבא קדישא מרז"ן וצוקל"ה זיע"א הועתק אות באות מסדר ההקפות של אדמו"ר קוה"ק מבאיאן-גריאק שליט"א נדפס ע"י חסידי באיאן מתפללי הקלויז קדישא "תפארת מנחם" שכנה הרה"ח ר' דובער הורנשטיין ע"ה בעיה"ק ירושלם ת"ו שנת תשט"ו לפ"ק.

*

יש כמה וכמה חילוקים בין ההקפות נשתלל להביא את הגרסאות.

י"ט שמיני עצרת ושמונת תורה, היה מיוחד ביותר אצל רבדה"ק זיע"א, אחד מהדברים המיוחדים ביותר היה ה"ה נוסח וסדר הקפות של מרן הסב"ק מרז"ן זיע"א, כמו"כ עוד חידוש יש ביו"ט זו שרבוה"ק אמרו לכו פסוקי 'אתה הראת לדעת' פסוק בפסוק, וגם נהגו רבוה"ק לרקוד עם הס"ת בהקפה שלישית ושביעית'.

לא רק שיש נוסח של סדר הקפות ממרן הסב"ק מרז"ן זיע"א, אלא כבר מעל מאה שלושים שנה כבר הדפסו הנוסח וסדר הקפות זו.

הנוסח מיוסד על ד' סדר הקפות אשר נדפסו במשך השנים ה"ה, א'. סדר הקפות שיצא לאור בשנת תרנ"ב בעיר טשערנאוויץ. ב'. נוסח הקפות שיצא לאור בשנת תר"ע ע"י חסידי באיאן בעיה"ק ירושלם ת"ו. ג'. סדר הקפות שיצא לאור בשנת תרצ"ב ע"י חסידי סדיגורה בעיר הבירה וויען. ד'. נוסח הקפות שיצא לאור בשנת תשט"ו ע"י חסידי באיאן בעיה"ק ירושלם.

לגבי הנוסח בתוך הסידור, נקרא לכל סדר הקפה על שנה שיצא לאור לדוגמה ההקפות הראשון נקרא 'בתרנ"ב', וגם נ"ס – נוסח סדיגורה, נ"ב – נוסח באיאן.

הסדר הקפות שיצא לאור בשנת תרנ"ב כנראה נדפס ע"י חסידי הרה"ק רבי ישראל מסדיגורה זיע"א וז"ל השער בלאט: סדר הקפות לשמיני עצרת ולשמונת תורה נוסח אדמו"ר הרב הצדיק איש אלקים אור ישראל וקדושו כו' וכו' קש"ת מו"ה ישראל וצוקל"ה מרז"ן. וכן נהגו בניו ובניו הקדושים בכל אתר ואתר בכל מקומות מושבותיהם. בדפוס הר' צבי וואהל נ"י בשנת כי גאל ה' את יעקב לפ"ק טשערנאוויץ.

נוסח הקפות שיצא לאור בשנת תר"ע נדפס ע"י חסידי הרה"ק רבי יצחק מבאיאן זיע"א וז"ל השער בלאט: כה"י נוסח ההקפות של אדמו"ר הקדוש

שער הקפות שנת תשט"ו

שער הקפות שנת תרצ"ב

שער הקפות שנת תר"ע

שער הקפות שנת תרנ"ב

בכאחזה רקדו גם בהקפה חמישית, וקאפיטשיני רקדו גם בהקפה ששית, ובטשארטקוב רקדו גם בהקפה רביעית אבל לא בהקפה שביעית.

ביום קראנו: אלהי הרוחות הושיעה נא. בוחן לכבות הצליחה נא. גואל חזק עננו ביום קראנו:

תורת יי תמימה משיבת נפש: מזמור לדוד הכו ליי בני אלים, הכו ליי כבוד ועוז: הכו ליי כבוד שמו, השתחוו ליי בחדרת קדש: קול יי על המים אל-הכבוד הרעים יי על מים רבים: שיר למעלות אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי: עזרי מעם יי ע[ו]שה שמים וארץ: למנצח בנגינות מזמור שיר: אלהים יחננו ויברכנו, יאר פניו אתנו סלה: אנא ברח גדת ימינך תתיר צרורה: כי אמרתי עולם חסד יכנה:

רחמנא אידכר לן זכותיה דאברהם דחיימא⁵

הקפה ב

אלהי הרוחות הושיעה נא. בוחן לכבות הצליחה נא. גואל חזק עננו ביום קראנו: דובר צדקות הושיעה נא. הדור בלבושו הצליחה נא. ותיק וחסיד עננו ביום קראנו:

עדות יהוה נאמנה, מחכימת פתי: קול יי ברח: אל יתן למוט רגלך; אל יגוס, ש[ו]מרך: לדעת בארץ דרךך, בכל גוים ישועתך: קבל רנת עמך, שגבנו טהרנו נורא:

לך זרוע עם גבורה תעוז ירך תרום ימינך:

רחמנא אידכר לן זכותיה דיצחק עקידתא:

הקפה ג

דובר צדקות הושיעה נא. הדור בלבושו הצליחה נא. ותיק וחסיד עננו ביום קראנו: זך וישר הושיעה נא. חומל דלים הצליחה נא. טוב ומטיב, עננו ביום קראנו:

פקודי יי ישרים, משמחי לב: קול יי בחדר: הנה לא יגוס ולא יישן שומר ישראל: יודוך עמים אלהים, יודוך

סדר הקפות

נ"ס - הש"ץ אומר אתה הראת והצבור עונים כל פסוק ופסוק:

אתה הראת לדעת כי יי הוא האלהים אין עוד מלבדו: לעושה נפלאות גדולות לבדו כי לעולם חסדו: אין כמוך באלהים אדני ואין כמעשיך: יהי כבוד יי לעולם ישמח יי במעשיו: יהי שם יי מב[ו]רך מעתה ועד עולם: יהי יי אלהינו עמנו כאשר היה עם אבותינו אל יעזבנו ואל יטשנו: ואמרו הושיענו אלהי ישענו וקבצנו והצילנו מן-הגוים להודות לשם קדשך להשתבח בתהלתך: יי מלך יי מלך² יי ימלוך לעולם ועד: יי עז לעמו יתן יי יברך את עמו בשלום: ויהיו נא אמרינו לרצון לפני אדון כל: נ"ס - פותחין הארון: ויהי בנסע האר[ו]ן ויאמר משה קומה יי ויפוצו איביך וינסו משנאיך מפניך: קומה יי למנוחתך אתה וארון עזך: כהניך ילבושו צדק וחסידים ירננו: בעבור דוד עבדך³ אל תשב פני משיחך: ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה. קוינו לו ויושיענו. זה יי קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו: מלכותך מלכות כל עולמים⁴ וממשלתך בכל דור ודור: כי מציון תצא תורה ודבר יהוה מירושלים:

אב הרחמים, היטיבה ברצונך את ציון, תכנה חומות ירושלים: כי כך לבד בטחנו, מלך אל רם ונשא אדון עולמים:

נ"ס - לשם יהוד קוב"ה ושכנתו וכו'. הנה אנחנו באים להקיף שבע הקפות לתיבה עם הס"ת ולהרכות בשמחת התורה לתקן את שרשן במקום עליון: ויהי נועם וכו':

מוציאין כל הס"ת שבהיכל

נ"ס - ומסבכין הבימה ו"פ ואומרים נ"ב - ומקיפין את הבימה בזמירות

הקפה א

אנא יי הושיעה נא. אנא יי הצליחה נא. אנא יי עננו

2 בתרצ"ב מופיע מלך: ע"פ סידור האר"י ר' שבת.

3 בסדיגורא, טשארטקוב, שטעפיגעשט, באהוש, ורוסיאטין נהגו לכפול המילים 'בעבור דוד עבדך'.

4 כנ"ל בהערה ב' על המילים 'מלכותך מלכות כל עולמים'.

5 בתר"ע אינו מופיע קטע זה בכל הקפות.

עמים כלם: נא גבור דודשי יחודך, כבכת שמרם:

תתן אמת ליעקב חסד לאברהם:

רחמנא אידכר לן זכותיה דיעקב שלימתא:

הקפה ו

מלך עולמים הושיעה נא. נאור ואדיר הצליחה נא.
סומך נופלים ענגו ביום קראנו: עוזר דלים הושיעה נא.
פודה ומציל הצליחה נא. צור עולמים ענגו ביום קראנו:

משפטי יי אמת, צדקו יחדו: קול יי יחיל מדבר יחיל יי
מדבר קדש: יי ישמרך מכל-רע ישמר את נפשך: ארץ
נתנה יכולה, יברכנו אלהים אלהינו: יחיד גאה לעמך
פנה. זוכרי קדשתך:

צדיק יי בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו:

רחמנא אידכר לן זכותיה דיוסף צדיקא:

הקפה ז

קדוש ונורא הושיעה נא. רחום וחנון הצליחה נא.
שומר הבית ענגו ביום קראנו: תומך תמימים הושיעה
נא: תקיף לעד הצליחה נא. תמים במעשיו ענגו ביום
קראנו:

הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונופת צופים:
קול יי יחולל אילות ויחשוף יערות ובהיכלו כלו אומר
כבוד: יי למבול ישב וישב יי מלך לעולם: יי עז לעמו
ימן, יי יברך את עמו בשלום: יי ישמר-צאתך ובואך
מעתי, ועד-עולם. יברכנו אלהים, וייראו אותנו כל אפסי
ארץ: שועתנו קבל ושמע צעקתנו, יודע תעלומות:

רחמנא אידכר לן זכותיה דדוד משיחא:

לך יי הגדלה והגבורה והתפארת והנצח והחוד, כי כל
בשמים ובארץ: לך יי הממלכה והמתנשא לכל לדאש:
והיה יי למלך על כל הארץ, ביום ההוא יהיה יי אחד
ושמו אחד: ובתורתך כתוב לאמר, שמע ישראל יי
אלהינו יי אחד: ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד:

הקפה ד

זך וישר הושיעה נא. חומל דלים הצליחה נא. טוב
ומטיב ענגו ביום קראנו: יודע מחשבות הושיעה נא.
כביר ונאור הצליחה נא. לובש צדקות ענגו ביום קראנו:

מצות יי ברה, מאירת עינים: קול יי ש[ו]בר ארזים,
וישבר יי את ארזי הלבנון: וירקידם כמו עגל, לכנון
ושריון כמו בן ראמים: יי ש[ו]מרך יי צלך על-יד
ימינך: ישמחו וידנגו לאמים, כי תשפוט עמים מישור,
ולאמים בארץ תנחם סלה: ברכם טהרם רחמם, צדקתך
תמיד גמלם:

נעימות בימינך נצח:

רחמנא אידכר לן זכותיה דמשה רביא מהימנא:

הקפה ה

יודע מחשבות הושיעה נא. כביר ונאור הצליחה נא.
לובש צדקות ענגו ביום קראנו: מלך עולמים הושיעה
נא. נאור ואדיר הצליחה נא. סומך נופלים ענגו ביום
קראנו:

ידאת יי טהורה עומדת לעד: קול יי חוצב להבות אש:
יומם השמש לא יכבה וירח בלילה: יודוך עמים אלהים
יודוך עמים כלם: חסין קדוש ברוב טובך נהל עדתך:

יי אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ, אשר תנה הודך
על השמים:

רחמנא אידכר לן זכותיה דאהרן כהנא:

6 בחרצ"ב מופיע כאן (כאן מזמרים ומרגנים ומרקרים עם הספר תהלה).

7 בבאחוש ובזאסלוי אין אומרים פסוק זה.

8 בחרצ"ב מופיע כאן (כאן מזמרים ומרגנים ומרקרים עם הספר תהלה).

9 בתשט"ו מופיע קטע זה לאחר הפזמון 'לך ה' הגדולה והגבורה'.

משפחת לודמיר [ח"ג]

(דור ב' וג')

ובנו הגה"ח רבי מרדכי זיידל לודמיר זצ"ל מצפת
ובניו החסידים רבי זאב דוב [בערל], רבי משה, רבי יהושע, זללה"ה¹

ר' מאטיל את האתרוג הזה.

כשבא הראה את האתרוג להגבאי המקורב ר' קלמן שאול וילנער ז"ל אשר מיד הבחין בהנקודה, אבל שמע מפי ר' מאטיל ז"ל שזהו כבר המובחר שבהם, וארז אותו והניחו בתוך הקופסה והכניסו לפני ולפנים, ובהגיע החג הקדוש הלך ר' מאטיל כדרכו להתפלל תפילת יו"ט אצל הרה"ק מהוסיאטין זיע"א ובהגיע לשם בא ר' קלמן שאול ז"ל לקראתו ואתרוגו של רבינו בידו ומוסרו לר' מאטיל באמרו תסתכל עליו ותחפש, והנה ר' מאטיל מחפש את הנקודה המוכרת לו מתמול שלשום אבל איננה.

וכך אומר לו ר' קלמן שאול כשנכנסתי הבוקר לחדרו של הרה"ק מהוסיאטין זיע"א אחרי שבירך על האתרוג בסוכתו ואחרי הנענועים כדי להוציאו להחסידים שחיכו לברך על אתרוגו של הרבי והנה אני מסתכל על האתרוג ורואה שאין בו הנקודה שהיתה מלפני החג.

סיפר הרה"ח ר' אברהם בנימין לודמיר ז"ל מבני ברק, אבי הרה"ח ר' דוב בערל לודמיר ז"ל נוהג היה מידי שנה קודם חג הסוכות להביא להרה"ק רבי אברהם יעקב מסדיגורה זיע"א ה'אביר יעקב', אתרוג מהודר לכבוד החג.

תמונה נדירה מהרה"ק רבי אברהם יעקב מסדיגורה זיע"א
ה'אביר יעקב'

בערל ע"ה למסור את האתרוג אשר בחר בו ר' בערל ז"ל עבור הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זיע"א כמובן אתרוג נקי והדר והכי יפה כמו שמתאים להרה"ק זיע"א.

והנה קרה פעם באחד מן השנים שהיה סחורה מאד חלשה ועם כל השתדלותו לבחור באתרוג יפה, עכ"ז בהאתרוג הכי יפה אשר בחר בו היה נקודה אחת הנראה לעין אשר אי אפשר להיפטר ממנו כי אם ע"י קילוף מעיקר האתרוג, ובלית ברירה שלחו להרה"ק מהוסיאטין זיע"א ע"י בנו

משפחת לודמיר המעטירה המפורסמים בעולם ע"ש מפעליהם ומסחריהם מצות לודמיר ו'אתרוגי לודמיר', ידועים היו באמונת צדיקים, ועובדות רבות נשמעו מפה לאוזן על התקשרותם לרבוה"ק זיע"א, ובעז"ה נביא קצת מן הדברים עד כמה שידינו מגעת.

בגליון ה', כתבנו על ראש המשפחה הגה"ח רבי חיים שמעון זצ"ל ואביו הגה"ח רבי צבי ארי' זצ"ל מעיר לאדמיר, ובגליון כ"ז כתבנו על הגה"ח רבי מרדכי זיידל זצ"ל מצפת ובנו הגה"ח רבי בערל ז"ל, כעת נמשיך עם מאמר מיוחד אודות אתרוגי לודמיר ורבוה"ק זיע"א לכבוד חג הסוכות הבעל"ט.

כידוע עסקו ועוסקים משפחת לודמיר עם ה'פרי עץ הדר' של חג הסוכות למעלה משמונים שנה והאתרוגים שלהם נתקבלו בחביבות אצל כלל ישראל בכלל ואצל רבוה"ק בפרט, במאמר זה נביא כמה סיפורי קודש בין משפחת לודמיר רבוה"ק שקשורים לה'אתרוג'.

החסיד ר' מאטיל לודמיר ז"ל הלך שנה בשנה בשליחותו של אביו החסיד רבי

¹ עוד אח דוד למשפחת לודמיר ידוע לייב לודמיר ע"ה שנפטר בעבודתו כ'ג' שנים.

Charge to the account of			\$
COPY TO DOMESTIC	CABLE	1206-11	CHECK
TELEPHONE	ORDINARY		ACCOUNTING INFORMATION
DAY	NIGHT		
LETTER	WIRE		
SIGNAL	DEFERRED		
OVERNIGHT	NIGHT		
VARIABLE	LETTER		
SPECIAL	EXPRESS		
URGENT	PRIORITY		
Patrons should check class of service desired; otherwise the message will be transmitted as a telegram or ordinary cablegram.		A. N. WILLIAMS PRESIDENT	J. C. WILLEVER FIRST VICE-PRESIDENT
		NEWCOMB CARLTON CHAIRMAN OF THE BOARD	
Send the following telegram, subject to the terms on back hereof, which are hereby agreed to			
RABBI B A LEVIN THAL PHILA			
RABBI A HESHEL 132 HENRY ST NYK			
RABBI SCHNEERSOHN TWERSKY 922 EASTERN PKWAY BROOKLYN NY			
RABBI L PERLOW 171 SO 9 ST BROOKLYN NY			
LEON GELLMAN 5407 12 AV BROOKLYN NY			
RABBI FRIEDMAN 247 E. ST BWAY NYK			
RABBI SAUL TAUB 295 SO 5 ST BROOKLYN NY			
JULE S GOURARY 98 WILLOW RD WOODMERE NY			
JACOB GOURARY 122 EAST 82 ST BYK			
D L MEKLER HOTEL STGEORGE BROOKLYN NY			
MAX STERN 262 CENTRAL PK WEST NYK			
HON PHILIP M KLEINFELD 1338 52 ST BROOKLYN NY			
LSHONO TOIVO TIKOSE IVU VSEYCHOSE IMU			
RABBI JOSEPH I SCHNEERSOHN.			

WANT A REPLY?
 "Answer by WESTERN UNION"
 or similar phrases may be
 included without charge.

לבוקארסט בירת רומעניע, ומשם הם
הובאו לטשערנאוויץ אל חצר קודשו
של הרה"ק מבאיאן. לאות מזכרת אהבה
שיגר להם המשמש בקודש הרה"ח ר'
אלטר בירבראייער ז"ל העתק אמרי
קודש שאמר הרה"ק מבאיאן זיע"א
בראש השנה ת"ש, בצרפו לאמרי הקודש
אגרת מיוחדת הנושאת את התאריך
'ממחרת יום כיפור ת"ש', "גמר חתימה
טובה וכת"ס לכבוד אהובי ידיד נפשי
הרה"ח הנכבד והנעלה ה"ר דוב נ"י
לודמיר, תהלה לא'ל כי אתמול נתקבלו
האתרוגים אך הלולבים עדיין לא נתקבלו
ובטח גם כן יבואו לידינו אי"ה מאוד חיה
לרצון ולנחת למרן כ"ק שליט"א, ומילא
את ידי להביע בשם קדשו ותודתו מעומק
הלב לכבוד מעלתו שיחי' וכן השפיע
עליו מלוא ברכתו ברכת הקודש שהשי"ת
יעזור לו ולאחיו שיחי שיצליחו בכל אשר
יפנו".

באחת השנים בעת שהיה אבי בנותה התקופה בחוץ לארץ להגל מסחרו הורה לי להכנס להרה"ק מסדיגורה ולתת לו אתרוג כמנהגו תמיד. בהכנסי להרה"ק חשבתי בלבי, הרי האתרוג אינו עולה לי כסף, אם כן, אפילו ששווה כסף הוא אך מבחינתי לא נתתי לרבינו פדיון נפש שעולה כסף, על כן צירפתי לאתרוג פדיון בסך עשר לירות. כשראה הרה"ק רבי אברהם יעקב זיע"א את הכסף פנה אלי ואמר את האתרוג הורה לך אביך לתת אך האם הוא אמר לך לתת גם כסף, כאומר האם קיבלת רשות מאביך לתת כסף, כשהסברתי לו שגם אני שותף בעסק, ויש לי מעמד עצמי בזכות הרווחים, הסכים לקבל. יש לציין שהיה זה בתקופת הצנע בארץ ישראל. לאחר מכן לקח הרה"ק מסדיגורה זיע"א את האתרוג יצא עמו למרפסת שטופת השמש, התבונן באתרוג מכל צדדיו במשך שעה ארוכה, ולאחר שגמר להתבונן פנה אלי ואמר, 'אין רוז'ין האט מען מקפיד געווען אויף נקיות'. [ברוז'ין הקפידו על נקיות].

בעת שהביא הרה"ח רבי יצחק לודמיר ז"ל את האתרוגים להרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זיע"א לבחור אתרוג מתוך כמה אתרוגים שגדלו בפרדסיו, היה הרה"ק מהוסיאטין מתעניין בכשרותם ובהידורם של האתרוגים. ואם נמצאו שני אתרוגים השווים ביפים ובנקיונם אזי היה מוציא מהארון את ה'זילבערנע אתרוג פושקע' והיה מודד אם האתרוג נכנס לתוך הקופסא, ואת האתרוג שהיה נכנס בקלות אותה נטל לעצמו לברך עליו במשך ימי חג הסוכות.

האדמו"ר רבי חיים מאנטניא זיע"א

בן הרה"ק רבי ברוך מויז'ניץ זיע"א וחתן הרה"ק אדמוה"ז רבי יצחק מבאהוש זיע"א ובניו וחתניו הק' זיע"א

הרה"ק רבי ישראל שלום יוסף מאנטניא זיע"א, הרה"ק רבי מנחם מענדל זיע"א, הרבנית שרה ע"ה א"ח הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זיע"א, הרבנית בלומא רייזל ע"ה א"ח הרה"ק רבי יחיאל מיכל מהורנדקא זיע"א, הרבנית העניא ע"ה א"ח הרה"ק רבי אהרן מבאיאן זיע"א, הרבנית חיה ע"ה

הקדמה

לכבוד חג הסוכות הבעל"ט הבאנו לפניכם מאמר מיוחד עם פרטים מעניינים על שלשלת הקודש אנטניא, נכדים כפולים למרן הסב"ק מרח"ץ זיע"א. מחמת קוצר הידיעה איננו מקיפים את כל סיפור תולדותיהם וקדושים, אלא הבאנו כמה פרטים מיוחדים מכל צדיק וצדיק.

הרה"ק ר' פישל פעלדמאן ז"ל מחשובי חסידי אנטניא סיפר כי כשהי' הרה"ק מאנטניא זצ"ל סמוך על שולחן חותנו בבאהוש, בא' הלילות בשעת לילה מאוחרת עבר יהודי ליד ביתו וכשראה שיש אור בבית, דפק על הדלת. כשפתח הרה"ק רבי חיים זיע"א התחיל היהודי לבכות לפניו ולהתאונן על צרותיו, הוא שידך את בתו לחתן הגון והבטיח לתת נדוניא, אך כעת אין לו פרושה לשלם והחתן רוצה לבטל את השידוך. היהודי סיפר שכבר היה אצל חותנו הרה"ק מבאהוש זיע"א, שניסה לשכנע את החתן להמתין על קבלת הנדוניא אך החתן בשום פנים אינו מוכן לוותר.

אמר לו האנטניער רבי זצ"ל, שלח את החתן אלי אולי אני אצליח לשכנעו, והיהודי באחת אס דברי חותנך הרה"ק לא הועילו, איך יועילו דבריך. קם האנטניער רבי פנה לחדר השינה, העיד את הרבנית הצעירה וביקשה שתואיל לתת לו את השטערן טיכל [מטפחת ראש] שלה המשובץ ביהלומים, כמשכון לחתן עד שיפרע לו את חוב הנדוניא. הרבנית הסכימה, והשידוך נשאר שידוך.

לאחר נישואיו, התבטא ואמר למקורביו. 'בבית זה נעשיתי 'גוטער יוד', לא נשכבתי לישון לפני השעה ארבע בלילה ולא קמתי לאחר השעה חמש'...

הרה"ק רבי חיים זיע"א בימי חורמו

הרה"ק רבי חיים מאנטניא זיע"א

הרה"ק רבי חיים מאנטניא זיע"א נולד לאביו הרה"ק רבי ברוך מויז'ניץ זיע"א ביום כ"ג אדר תרכ"ג בעיר ויז'ניץ, ונקרא שמו בישראל ע"ש אבי זקנו הרה"ק רבי חיים מקאסוב זיע"א. זכה לגדול בבית זקנו הרה"ק רבי מנחם מענדל מויז'ניץ זיע"א שחיבבו עד מאוד, כאשר מגיל צעיד מאוד הכירו עליו שלגדולות נוצר, וכבר באותם שנים נודע כגדול בתורה ובחכמה, ומתמיד עצום שלמד מעל עשרים שעות במעט לעת. בהגיעו לפרקו נשא את הרבנית הצ' פעסיל לאה ע"ה בת הרה"ק אדמוה"ז רבי יצחק מבאהוש זיע"א, נישאו ב"ט אב בסוף שנות התר"ל. הרבנית הצ' נפטרה בשנת תרס"ו בערך, ומנ"כ בעיד אנטניע.

לאחר נישואיו היה סמוך על שולחן חותנו דק' בבאהוש, ונשמרו כמה סיפורים מאותו תקופה.

כשעבר פעם הרה"ק רבי חיים זיע"א ליד הבית שבו התגורר בעיד באהוש בשנה הראשונה

1 קדוש ובדוך עמוד של"ט.

2 מלכי וקדוש עמוד של"ד.

3 הערת רבי יצחק נח האגער שליט"א.

ההויף בסטאניסלוב

ההויף בעיר אנטניא

בית מדרשו בעיר אנטניא

לאחר פטירת אביו הק' עבר לגור בעיר אנטניע. ולאחר מלחמת עולם הראשונה כאשר נחרב כל העיר אנטניע התיישב בעיר סטאניסלוב.

זוגתו בזיו"ש הרבנית חסיה האשע בת הרה"ק רבי שרגא יאיר מביאלורז' זיע"א בזיווגה השנייה. זוגתו בזיו"ש הרבנית גענעלע בת הרה"ק רבי צבי הערש מראזוואדאו זיע"א.

פ"א נפגשו הרה"ק רבי חיים זיע"א והגה"צ רבי מאיר שפירא זצ"ל יחדיו בעיר הקיט דאנא, לפני שבת סיפר אבד"ק מלובלין כי נוסע הוא לטשארטקוב, שכן היה חסיד טשארטקוב גלוב. סיפר לו הרה"ק רבי חיים זיע"א עובדה המתייחסת לצעדיו הראשונים, בהיותו בן שלוש ביקרתי באותם ימים עם אבי הק' בעיר הולדתו שאץ. בין היתר נפגשנו עם אביו שהיה רבוק בארמור' ויניץ, והתאונן אביו על בן השלוש שאינו הולך כדבעי. אמר אבי דק' זצ"ל נ את זה גם בכחו של בני לסדר, אחזתי בשתי ידי ולימדתיו ללכת.

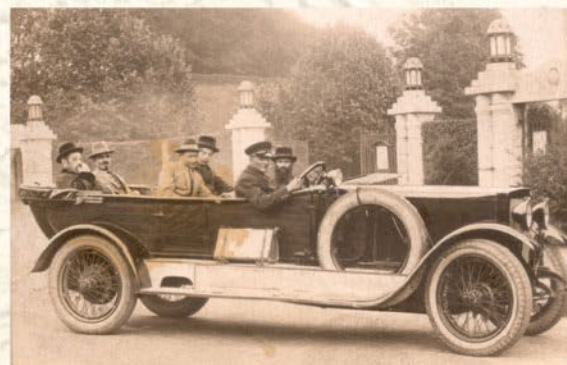
לא לדרך זו לימדתיו, כי כן רחוק עד טשארטקוב הפטיר הרה"ק רבי חיים זיע"א בחייו.

שבעות מספר טרם פטירתו שאל, 'מדוע אין מברכים שהחיינו לפני הפטירה מהעולם הזה והרי שמחה גדולה היא לנפש האדם בשובה אל בוראה ולמחיצת אבותיה, והפטיר גם לבעיה זו נשתדל למצוא פתרון'.

פעם אחת אמר הרה"ק רבי חיים זיע"א: על משכבי בלילות כשאני אומר 'הרי אני מוחל לכל מי שהבעים והקניט אותי, אני מתכוון לכל מי שקרא לי 'רבי' במשך הימים.

בית המדרש בסטאניסלוב

הרה"ק רבי חיים מאנטניא זיע"א

בתחילה חבש שטריימל כשהכיפה מוגבה למעלה כמנהגם של צדיקי בית רח"ץ. פעם בימי החנוכה כשחזתו הרה"ק מבאדוש זיע"א חילק מעות חנוכה לבניו ביקש גם הרה"ק מאוטיניא זיע"א שיעניק לו גם מעות חנוכה, והרה"ק מבאדוש לא נתן לו, באמרו בני אהרן ולא בנות אהרן. הרים הרה"ק מאוטיניא את ידו ששט את כובע השטריימל כלפי מטה, ואמר "אם מעות חנוכה מחלקים לפי הכלל של 'בני אהרן ולא בנות אהרן' אזי גם בצורת השטריימל נוהג הכלל של בני אהרן ולא בנות אהרן".

פעם שח הרה"ק רבי חיים מאנטניא זיע"א את אשר שמע מחותנו הרה"ק רבי יצחק מבאדוש זיע"א בזה"ל: ברגעיו האחרונים של זקני מרן הסי"ק מרח"ץ זיע"א, עמדנו סביב מטתו הק' בניו הק' וגם לי הדשו לעמוד שם לפתע פתח הרה"ק מרוזין את עיניו והביט על כל אחד ואחד במיוחד, הבנו שבמבט זה מברך הוא אותנו כל אחד ואחד כדרכו וכך גם נתקיים אחד כך אצל כל אחד ואחד. במבטו אל דודי הרה"ק מטשארטקוב עמד אז כפוף קומה, ולכן דרכו מאז ללכת בכפופות קומה, וסיים הרה"ק מבאדוש עלי נתן את המבט האחרון והביטני שנתן לי את המדינה האחרונה, רומעניע.

פעם אחת היו הרה"ק רבי ישראל מויז'ניץ

הרה"ק ריש"י זיע"א בלימוד

כאשר פלשו הנאצים ימ"ש לסטאגיסלוב, נמלט עם משפחתו ועם נכדי אחיו הרה"ק רבי מנחם מענדל זיע"א והסתתרו בבונקר מוסווה בעיר, כמעט עד תום המלחמה. בן דודו הרה"ק רבי אליעזר מויז'ניץ זיע"א מצא דרך להצילו, אך הוא לא הסכים לנטוש את הסובבים אותו. כאשר גילו הרשעים את מקום המסתור, סידר לצאת באמרו די ממילא יהרגוני, והמשיך לעסוק בתורה, ואכן ידה בו קצין גסטאפו כמה כדורים בעודו רכון על הגמרא, ומחוץ לבונקר ירו בהרבנית וילדיו ובשאר היהודים שהסתתרו עמו. נהרג עקד"ש בכ"ד באייר תש"ד, ומנו"כ בבית החיים בעיר סטאגיסלוב ליד אביו דק"ז זיע"א.

הניח כתיב יד רבים שנאבדו בהמלחמה. היה לו כרך בגודל גמרא, מלא מחידושי בכתב יד צפוף על מסכתות הש"ס, קצת מדברי תורתו נדפס בסוף ספר של אביו דק"ז בשם נפש יש"י.

ילדיו, בנו החתן ברוך נולד כ"א אדר תרע"ח ע"פ תעודת לידה שלו, התארס עם הכלה חוה בת הרה"ק רבי חיים מקאסוב זיע"א.

בתו מרים נולדה י"ב תמוז תרפ"ז בעיר סטאגיסלוב ע"פ תעודת לידה שלה.

בתו ציפורה.

בתו פעסיה לאה.

אוהל הרה"ק רבי חיים מאנטניא זיע"א

הרה"ק רבי ישראל שלום יוסף מאנטניא זיע"א

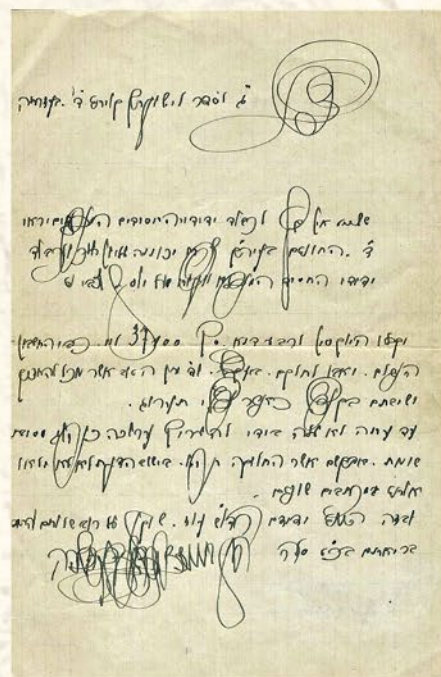
הרה"ק רבי ישראל שלום יוסף זיע"א נולד לאביו הרה"ק רבי חיים מאנטניא זיע"א בשנת תרמ"א בעיר ויז'ניץ. כבר מגיל צעיר ניכר היה עליו כי הוא מנהיג ישראל ברוד הבא. בהגיעו לפרקו נשא את הרבנית אדל בת דודו הרה"ק רבי שמואל אבא מהאראדענקא זיע"א. אמנם ל"ע כעבור עשר שנים מעת נישואיהם ולא זכו לז"ש"ק התפרדה החבילה. נישא בזו"ש עם הרבנית רבדה לאה ע"ה בת הרה"ק רבי יחיאל מפאקשיווויץ זיע"א, נישאו ביום ח' סיון תרע"ז בעיר וויע"ה.

לאחר הסתלקות אביו דק"ז זיע"א מילא את מקומו, כאשר נתפרסם כשר התורה ואלפי חסידים הסתופפו בצלו, ואע"פ שלא רצה למלאות מקום קדשו גדולי החסידים הכריחו אותו לקחת את עול ההנהגה.

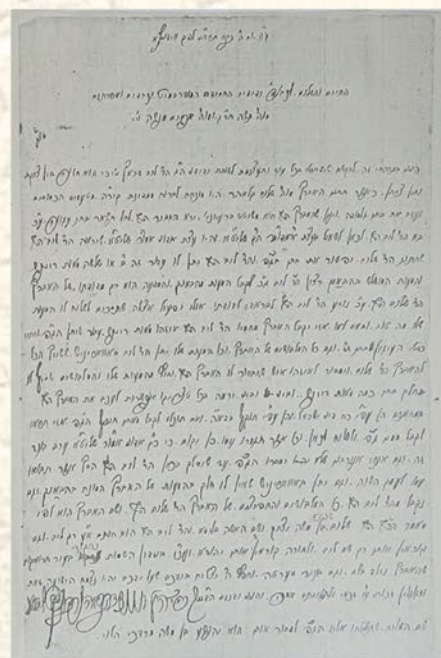

הרה"ק רבי ישראל שלום יוסף מאנטניא זיע"א

ימים מספר לפני חנוכה הגיע לקדאקא לדרוש בדופאים שכן ההחמרה במצבו הגיעה לשיאה, הדופאים נואשו והוא נשאר לשבות בקדאקא. ביום שישי ערש"ק פרשת וישב, משהגיע חנוכה הדליק דה"ק רבי חיים זיע"א את הנר הראשון, התלהבותו הבקיעה שחקים ובפרט בעת ברכת שהחיינו. לאחר ההדלקה שב למיטת חוליו וכעבור שעה קלה נסתלק לעולם שכולו טוב בקדאקא, ביום כ"ה כסלו תרצ"ב, ומנו"כ בעיר סטאגיסלוב. מעט מדברי תורתו שנשארו לפליטה נדפסו בספר 'נימוקי חיים'.

מכתב קודש מהרה"ק רבי חיים זיע"א

מכתב מהרה"ק רבי חיים זיע"א ע"ד בחיי אביו הרה"ק רבי ברוך מויז'ניץ זיע"א

ע"פ דף עד ביד ושם.

4

ע"פ תעודת לידה של בתם מרים ע"ה.

5

הגה"צ רבי יצחק זצ"ל נעקה"ש בחודש חשון תש"ג בעיד סטאניסלוב.

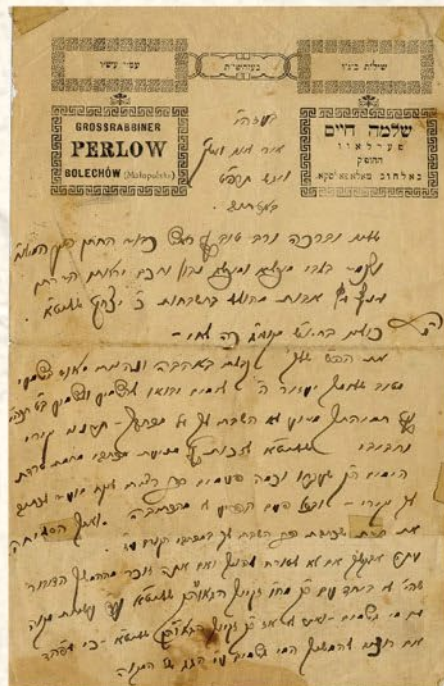
בתו הרבנית פאני לאה מרקוס ע"ה נולדה בשנת תר"ע, גדלה בבית זקנה הגדול הרה"ק רבי חיים מאנטניא זיע"א לאחד שאביה נסתלק בגיל צעיר, דודה הרה"ק רבי ישראל שלום יוסף מאנטניא זיע"א חתנה עם הרה"ג רבי דוד משה מרקוס ז"ל בן הרה"ג רבי אברהם ישראל מרקוס ז"ל ביום ב' דר"ח אלול תרצ"ג. נולדו להם ילדיהם מענדל, ודויד. כולם נעקה"ש במחנה בעלז'.

החזקת בית מדרשו של הרה"ק רבי דוד משה מרקוס ז"ל

הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זיע"א

הרה"ק רבי ישראל זיע"א נולד לאביו הרה"ק ארמוה"ז רבי מרדכי פייבוש מהוסיאטין זיע"א ביום ט"ז כסלו תרי"ד בעיד סטריסוב. כבר מגיל קטן התפרסם לקדוש וטהור, בהגיעו לפרקו נשא בזיו"ר את הרבנית הצ' מרגלית ע"ה בת הרה"ק רבי מרדכי יוסף מזלאטיפאלי זיע"א, החתונה התקיימה ביום כ"א מנחם אב תרס"ג בעיד זלאטיפאליע.

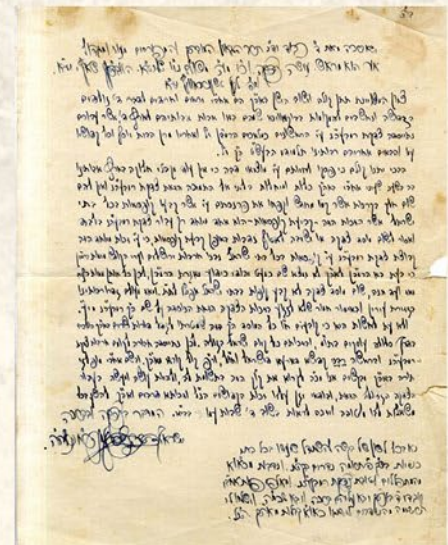

מכתב מוהר"ק רבי שלמה חיים מבלחוב זיע"א לחתנו הגה"צ רבי יצחק האגער זצ"ל עמוד ראשון

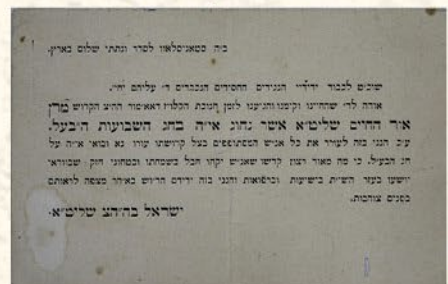

מח"ס לרבי יצחק האגער לרגל ארוסיו

טולמטש נולד ה' שבט תרס"ט בעיד אנטניא, גדל בבית זקנו הרה"ק רבי חיים מאנטניא זיע"א. בהגיעו לפרקו נשא את הרבנית רחל ע"ה בת הרה"ק רבי שלמה חיים מבלחוב זיע"א. שמחת החתונה התקיימה בשנת תר"צ בעיד סטאניסלוב בצל קדשו של הרה"ק רבי חיים זיע"א. בספר טובות זכרונות עמוד מ"ד ואילך, מאריך בתיאור על האופירי בצל הקדוש עיי"ש ותמצא נחת בשנת תרצ"ג נולד להם בנם הילד מענדל, ובהמשך נולד להם בת פאני לאה. שניהם נעקה"ש ביום כ"ד אייר בעיד סטאניסלוב.

מכתב בית מדרשו בעיר סטאניסלוב

חזקת בית מדרשו בעיר סטאניסלוב

הרה"ק רבי מנחם מענדל זיע"א

הרה"ק רבי מנחם מענדל זיע"א נולד לאביו הרה"ק רבי חיים מאנטניא זיע"א בשנת תרמ"ז בעיד ויזניץ, בהגיעו לפרקו נשא את הרבנית הצ' מרגלית ע"ה בת הרה"ק רבי מרדכי יוסף מזלאטיפאלי זיע"א, החתונה התקיימה ביום כ"א מנחם אב תרס"ג בעיד זלאטיפאליע.

בזיו"ש נשא את הרבנית יענטא בת הרה"ק רבי יצחק מטיסמניץ זיע"א, וילדיו הם מזיו"ש. נסתלק בגיל צעיר בן כ"ו שנים בחיי אביו ביום ג' סיון תרע"ג בעיד וויען ונקבר ביום ד' סיון בשער א' בבית החיים בעיד וויען אצל הקיד בצד ימין של הרב פרידמאן [לכאורה ליד הרה"ק רבי נחום בערניו זיע"א].

ילדיו, בנו הגה"צ רבי יצחק זצ"ל אב"ד

- 6 ע"פ החזקת לחתונה שלו, אבל בכל תעודת הממשלה כתוב עליה בשם 'יענטא', וצ"ב.
- 7 ע"פ רשימת בית החיים בעיד וויען.
- 8 ע"פ רשימת יהודים בעיד סטאניסלוב בשנת תש"א.
- 9 ע"פ רשימת יהודים בעיד סטאניסלוב בשנת תש"א.
- 10 נולד בשנת תרצ"ד ע"פ דף עד של אמו.
- 11 נולד בשנת תרצ"ה ע"פ רשימת יהודי סטאניסלוב.
- 12 בוצינא עילאה עמוד קע"ו.

[illegible]

הרה"ק רבי יחיאל מיכל
מהודנדקא זיע"א

הודה"ק רבי יחיאל מיכל זיע"א נולד לאביו

A black and white photograph of a large group of men, likely Hasidim, gathered together. They are wearing traditional Jewish attire, including dark coats and various styles of hats (fedoras, bowlers, and tall black hats). Many of the men have beards and are looking towards the camera. The group is densely packed, filling the frame.

נחמה גיטל בת הרה"ק רבי אבי עזרי זעליג
ממוגלינצא זיע"א, הוחזנה התקיימה ביום ט"ו
סיון תרל"ב¹³, בצל זקנו הרה"ק אדמוה"ז רבי
אברהם יעקב מסדיגורה זיע"א. בחור"ש נשא
את הרבנית שרה ע"ה בת הרה"ק רבי חיים
מאגטיניא זיע"א נישאו בשנת תרנ"ט בעיר
סקאלאט¹⁴. הרבנית נולדה ביום ד' אלול תר"מ
בעיר ויזניץ¹⁵. נפטרה ביום כ"ה טבת תרצ"ו
ומגו"כ בעיר וויען בשער ד'.

הרבנית הצ' שרה ע"ה היתה מפורסמת בטוב ליבה ועמדה לימין בעלה הקדוש במסירות נפש כמעט ארבעים שנה. ראה אודותיה בארכיון בידהן בית דוד'ן - גליון ח'.

[illegible]

Vorige Woche verschied in Wien nach langjährigem Leiden Sara Friedmann im 55. Lebensjahr. Sie war die Tochter des bekannten Otyniaer Rabbi und lebte 35 Jahre als Gattin des Husiatyner Rabbi Israel Friedmann. Dieser im Judentum des Ostens hochangesehene Zaddik ist der einzige noch lebende männliche Enkel des berühmten Ritziner, des Begründers dieser Zaddikim-Dynastie.

Die verewigte Großrabbinerin begründete vor zwölf Jahren den Kranken- und Wöchnerinnenverein, den sie bis zu ihrem Tode mit außerordentlicher Liebe leitete. Dieser Verein entwickelte eine besonders segensreiche Tätigkeit für kranke jüdische Frauen.

Frau Rabbinerin Friedmann war unserer Bewegung mit ganzer Seele ergeben, sie betätigte ihre zionistische Hingabe durch große Pflege der Keren-Kajemeth-Büchse und durch K.-H.-Leistungen.

Sie war auch eine allgemein und jüdisch sehr gebildete Frau. Das Wiener Judentum hat durch den Tod dieser Frau einen wirklich großen Verlust erlitten.

מטירת הרבנית שרה פרידמאן ע"ה
בעיתוני הזמן

13 אגרות הרה"ק מרד"ח ובניו ח"ג מכתב קס"ד.
14 ע"פ תעודת הנישואין. כידוע היה הרה"ק רבי ישראל מדוסיאטין זיע"א מגיע בחודשי הקיץ להעיד סקאלאט.
15 ע"פ תעודת נישואין שלה.

ועם כל אחד אני מדבר בנוסח אחר, אחד הוא הרה"ק רבי אהרן מבאיאן זיע"א בן הרה"ק רב מנחם נחום מבאיאן זיע"א, אני משוחח אתו כדבר חותן אל חתנו, כלומר אני פונה אליו בלשון נוכח 'די', והוא משיב לי בגוף שלישי 'איד'.

אולם שני חתני האחרים התנהגות איתם משונה, אחד הוא הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זיע"א, פנייתי אליו והוא אלי באופן זהה, הוא מכבדני כחותנו ופונה אלי בגוף שלישי, 'איד', וגם אני מכבדו ואומר לו 'איד', באשר הוא יותר מבוגר ממני.

אל חתני השלישי שהוא אחי הרה"ק רבי יחיאל מיכל מהדודענקא זיע"א, פונים אנו שנינו האחד אל השני בלשון נוכח, 'די'.

הרבנית חיה ע"ה

עוד בת היה לרה"ק רבי חיים זיע"א, הרבנית חיה ע"ה אמנם לצערינו לעת עתה לא נודעו לנו פרטים אודותיה אלא זאת שגולדה בסביבות שנת תרמ"ט ע"פ תעודת הפטירה שלה. נפטרה י"ט ניסן תרפ"ד ומנ"כ בבית החיים בסטאניסלוב.

המלחמה עבר דרך בית החיים.

הרה"ק רבי חיים מאנטניא זיע"א התבטא פעם תחת אחד השיחים, יש לי שלשה חתנים בביתי

הזמנת הרה"ק רבי חיים מאנטניא זיע"א לחתונת חתנו הרה"ק רבי אהרן מבאיאן זיע"א

הרה"ק רבי אהרן מבאיאן זיע"א

הרה"ק רבי אהרן זיע"א נולד לאביו הרה"ק רבי מנחם נחום מבאיאן זיע"א בעיר באיאן ביום כ"ז טבת תר"נ. בהגיעו לפרקו נשא את הרבנית הצ' העניא ע"ה בת הרה"ק רבי חיים מאנטניא זיע"א, החתונה התקיים ב"ח סיון תרס"ז בעיר אנטניא בהשתתפות הרה"ק רבי יצחק מבאיאן זיע"א.

לאחר החתונה התיישב הרה"ק רבי אהרן זיע"א בצל חותנו בעיר אנטניא, כאשר התלווה עמו המשב"ק רבי אלטר בירבדאייער ז"ל (בתקופה זו הוציא לאור הירחון 'אסיפת חכמים') בחודש ניסן תרע"ג חזר הרה"ק לבאיאן.

לאחר הסתלקות אביו הק' לא רצה למלאות את מקומו ורק לאחר שנה התחיל לקבל קוויטלעך.

ביום י"ד חשון נסתלק הרה"ק רבי אהרן זיע"א והרבנית העניא ע"ה בעיר אוברדובקה מחולי הטיפוס ה"י.

בתם הילדה פעסיה לאה נפטרה ביום י"ז חשון תרצ"ז ומנ"כ בטשערנאוויץ, מספרים כי כאשר עזב הרה"ק רבי אהרן זיע"א בימי

חצר הקודש בסטאניסלוב

בצל הקודש'

תיאור חי מתקופה בצל קדשם של רבוה"ק זיע"א
מתוך מכתבים - כתבי חסידים - מפי השמועה - עיתונים ועוד

לפני מאה שנה...

חודש תשרי תרפ"ה בחצרות רבותינו הקדושים
במאמר הזה נביא דברים מעניינים שקרו לפני מאה שנה בחצרות קדשנו ברחבי העולם, מכיון ועברו מאז כבר מאה שנה, קשה לדעת בדיוק הפרטים המדויקים של כל סיפור ומאורע, אמנם נביא הדברים בקצרה.

ננכים פארקליידען זיך ווי חסידים און בא'גנב'ענען טשארטקאווער רבי'ן

דערנעשלאגען פון דעם פארלוסט און האט באשלאסען זיך צוריקצוקערען קיין וויען, וואהרשיינליך זיך מעהר ניט אומקערענדיג קיין טשארטקאווער.

לעבערנ (איטא), אקט. 8. — טשארטקאווער, די באריהמטע נאציזשע שטאדט יואהוין טווענדער חסידים פארהען צו זעהן דעם טשארטקאווער רבי'ן, האט האיהר וואהרשיינליך צום לעצטען מאל געזעהן איהר רבי'ן ביי זיך אין דער היים אויף ראש השנה.

דער טשארטקאווער רבי, וועלכער וואוינט אין וויען זינט די מלחמה האט אויסגעבראכען, איז האיהר געקומען אהיים כדי צו פארברענגען אין זיין שטאדט איבער די ימים נוראים און אויך כדי צו פארבליבען דארט, די צווייטע נאכט ראש השנה, ווען דער רבי איז גע'ווען סיעה פארטאן אין דביקות האבען זיך ננכים פארקליידען ווי חסידים, זיך אריינגעכאפט און רבינ'ס הויז און צו גע'גנב'עט זיין גאנץ פארמעגען און מוזסן נעלט. דער רבי איז שטארק ניר

הרה"ק רבי ישראל מטשארטקוב זיע"א בעיר טשארטקוב על ר"ה

לאחר שנמלט הרה"ק רבי ישראל במלחמת העולם הראשונה מעירו טשארטקוב לעיר הבירה וויען, היה מגיע לעיתים תכופות ובפרט בימי חג לחצר קדשו בעיר טשארטקוב.

גם בשנת תרפ"ה הגיע הרה"ק רבי ישראל זיע"א לחגוג את חודש תשרי בעיר טשארטקוב, אבל כלילה השני של ר"ה היה אירוע מאוד חריג, נכנסו להיכלו שלשה גנבים שהגיעו בלבוש חסידי עליהם, ושרדו את הרה"ק בשעה שהיה בדביקות גדולה וגנבו ממנו כסף וזהב, ומרוב הפחד נחלש הרה"ק רבי ישראל זיע"א מאוד.

כל עיתוני התקופה היו עסוקים עם הסיפור החריג הזה, גם כידוע רצה הרה"ק רבי ישראל מטשארטקוב זיע"א לחזור לגור בעיר טשארטקוב ויש שאמרו כי בגלל הסיפור הזה נמנע בעדו מלשוב לטשארטקוב.

ננכים פארשטעלט אלס חסידים בא'גנב'ענען דעם טשארטקאווער רבי'ן אום ראש השנה

שטארט איבער די ימים נוראים, און אויך כדי צו פארבליבען דארט, די צווייטע נאכט ראש השנה, ווען דער רבי האבען זיך ננכים פארקליידען ווי חסידים, אריינגעכאפט אין רבינ'ס הויז און צוגע'גנב'עט זיין גאנץ פארמעגען און מוזסן געל. דער רבי איז שטארק נירדענעשלאגען פון דעם פארלוסט און האט באשלאסען זיך צוריקצוקערען קיין וויען, וואהרשיינליך זיך מעהר ניט אומקערענדיג קיין טשארטקאווער.

לעבערנ (איטא), אקט. 2. — טשארטקאווער, די באריהמטע נאציזשע שטאדט, וואו טווענדער חסידים פארהען צו זעהן דעם טשארטקאווער רבי'ן, האט היינאהר וואהרשיינליך צום לעצטען מאל געזעהן איהר רבי'ן ביי זיך אי' דער היים אויף ראש השנה.

דער טשארטקאווער רבי, וועלכער וואוינט אין וויען זינט די מלחמה האט אויסגעבראכען, איז היינאהר געקומען אהיים כדי צו פארברענגען אין זיין

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.
פרייז 25 גראשען.

אונזער וועג

ארטאדאקסיש-וואכענבלאט

דער שטארטקאווער רבי'ן זיך אריינגעכאפט אין רבינ'ס הויז און צוגע'גנב'עט זיין גאנץ פארמעגען און מוזסן געל. דער רבי איז שטארק נירדענעשלאגען פון דעם פארלוסט און האט באשלאסען זיך צוריקצוקערען קיין וויען, וואהרשיינליך זיך מעהר ניט אומקערענדיג קיין טשארטקאווער.

עיתוני הזמן על הגניבה בטשארטקוב

יש שכתבו שזה היה כמה ימים לפני ר"ה.

הרה"ק רבי מרדכי שלמה מבאיאן זיע"א כנראה באיסטריק

לאחר פטירת הרה"ק רבי יצחק מבאיאן זיע"א נשאר בנו הרה"ק רבי מרדכי שלמה מבאיאן זיע"א לגור בעיר וויען, וחפשו מקום ראוי לבנות חצר קדשו. לפי המכתבים של המשב"ק רבי נחמן הערש היילפרין ז"ל נראה שבימים הנוראים של תרפ"ה היה הרה"ק רבי מרדכי שלמה זיע"א בקרב חסידי באיאן בעיר איסטריק.

הרה"ק רבי משה'ניו מבאיאן זיע"א חודש תשרי האחרון בווייען

כידוע פעל הרבה הרה"ק רבי משה'ניו מבאיאן זיע"א שרבוה"ק זיע"א וחזרו לאחר המלחמה לעיירות בגאליציע, גם הוא עצמו עבר להעיר קראקא, וחודש תשרי תרפ"ה היה פעם אחרונה שהיה בעיר הבירה וויען ליו"ט.

הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל ממעז'בו – טארניפול זיע"א במעז'בו

כידוע סבל הרה"ק רבי רא"ה ממעז'בו זיע"א רדיפות מצד המושל ברוסלאנד, בחודש תשרי תרפ"ה היה פעם האחרון שהתפלל בבית מדרשו של הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא זיע"א לפני שברח מעבר לגבול למדינת גאליציע.

מודעה

כפי עס געפינט זיך בעיר באטושאן, רומעניע, דער רבי אדמו"ר חר' שמואל שליט"א יוועפאון, שהוא חתן הרה"צ ח"ר משולם זוסיא זללה"ה ממוזבוזש. וכן חתן ח"צ מדובנא. נכד הרה"ק הבעש"ט, נכד הרה"ק מאפטא. נכד הרה"ק מרזיון. נכד הרה"ק מטשער נאביל, ועוד צדיקים זיע"ו עכ"ו, וועל-כער איז דאָרט אין א גרויסע קריטיש. לאנע מיט זיין גאנץ ב"ב, לכן בעט ער פון זייענע חסידים וידידים וואס שנע-לער קומען צו חולף ער זאל קענען קו-מען קיין אמעריקא. ביטע פון אלע זיך ערקונדיגען ביי חר' אהרן קאפלאן, 241 איסט 8טע סט., ניו יארק.

בקשה מאת הרה"ק רבי שמואל יחזקאל זיע"א נכד מרן הסב"ק מרח"ץ זיע"א בחודש תשרי תרפ"ה

הרה"ק רבי מנחם נחום מבאיאן זיע"א חינוך הקלויז הגדול בטשערנאוויץ

ביום י"ג אלול תרפ"ד נחנך הקלויז הגדול של הרה"ק רבי מנחם נחום מבאיאן זיע"א בעיר טשערנאוויץ, ולגדול שמחתם של החסידים התפללו שם את תפילות הימים הנוראים של תרפ"ה לראשונה.

קלויז של הרה"ק רבי מנחם נחום מבאיאן זיע"א בעיר טשערנאוויץ

הרה"ק רבי יצחק מרימנוב זיע"א בנו יארק על חודש תשרי

בסוף שנת תרפ"ד הגיע הרה"ק רבי יצחק מרימנוב זיע"א לארצות ארה"ב והתקבל בכבוד רב על ידי חסידי רוזין בעיר ניו יארק. את חודש תשרי תרפ"ה הנהיג עם עדת צאן מרעיתו כאשר אלפים הסתופפו בצילו בשכונת איסט סייד שבניו יארק.

טיש י"א אלול תרפ"ד בצל הרה"ק רבי יצחק מרימנוב זיע"א בניו יארק

סדר קאפיטליך שאומרים על ציונם של רבוה"ק זיע"א

כמו כל מנהגי רבוה"ק שיש להם מקור קדום, גם סדר אמירת מזמורי תהלים על ציוני רבוה"ק זיע"א יש להם מקורות קדומים. אמנם דבר פלא הוא שכמעט כל חצרות רבוה"ק זיע"א יש להם סדר אחרת שקיבלם מדור דור.

המקור הראשון שיש לרבוה"ק סדר באמירת תהלים בציונים הק', הוא תהלים דגלי הודיה והמצוה מהגה"ח רבי יהודה לנדא ז"ל בן ביתו של מרן הסב"ק מרוז'ין זיע"א שיצא לאור במהדורה שניה בשנת תרנ"ט בעיר פיעטקוב ע"י הגה"ח רבי שלום יוסף הארצשטארק זצ"ל אב"ד יוזעפאף מגדולי חסידי סדיגורה, שם מביא כמה דברים של רבוה"ק זיע"א ואחד מהם הוא על ענין סדר אמירת מזמורי תהלים בזה"ל בעמוד שמ"ו:

כתוכ על קלף על קבר הרשב"א ז"ל בפראהביטש בשם הריב"ש זללה"ה לומר כשהולך על בית עלמין על קבר שיר למעלות אשא וכו' אנא בכח וכו' ז' פעמים ובכל פעם יכוין שם אחד היוצא מר"ת מאנא בכח ואח"כ יאמר בתהלים קאפיטליך אלו, ג ד ט ז יח כ כא כב כג כד כה כז ל לא לט מ מא מב נא נט עא פו ק קמב קמג ואח"כ אומרים תחינה ליום ב' משערי ציון ואח"כ תחינות ומענה לשון: מצאתי כתוב בשם הריב"ש זללה"ה לומר אלו קאפיטליך מתהלים כשהולך על בית עלמין בערב ר"ה: ד ז יא יב יג יח כב כג כד לט מ מב נא פו צ צא קב קג קמ קמב ואח"כ יאמר שמו בתמניא אפי ושמות שדי קרע שטן ג"כ בתמניא אפי. ובערב יו"כ לומר אלו יז כ כא כט ל לג מט נ נא פו צ צא צד קב קז קיז קכד ואח"כ שמו בתמניא אפי ושמות שדי קרע שטן מתמניא אפי.

אותו סדר גם מופיע בספר לקוטי צבי - כל בו בעמוד קכ"ז, שכידוע השתמשו רבוה"ק הרבה בספר הזה למנהגי קודש וכדו' ואמכ"ל. כמו כן בציון הרה"ק אדמוה"ז רבי מנחם נחום משטעפינעשט זיע"א בעיר יאס היה טבלה של תהלים בסדר זה ראה בירחון בית רוז'ין - גליון כ"א.

בחצרות הקודש באיאן והוסיאטין נהגו לומר סדר זה בציוני רבוה"ק זיע"א. בחצר הקודש באהוש אמרו פרקים אלו, והוסיף הרה"ק רבי יצחק מבהוש זיע"א שלאחר אמירתם, אומרים תמניא אפי של שם הצדיק אשר נמצאים שם וגם אותיות נשמה, ואח"כ אומרים יהיה רצון ואחרי זה יעלו חסידים. לפני שיצא מהאוהל בבאהוש אמר ג' פעמים אמר רבי עקיבא, אשריכם ישראל וכו'.

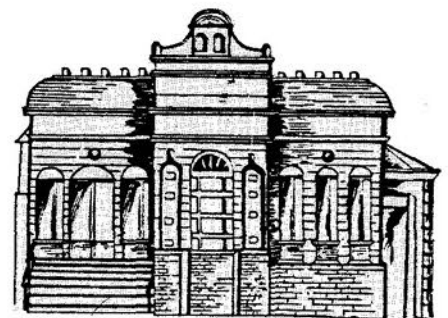
שער סדר הקאפיטליך - תשל"ד ע"י ישיבת רח"ץ בירושלים

סדר הקפיטליך

לומר על קברי צדיקים

מהרה"ק רבינו שלום מפרוכיש

ומנהגי רבוה"ק מבוהוש

סדר הקאפיטליך - באהוש

סדר מזמורי תהלים לאומרים על קברי הצדיקים

כפי שנמצא רשום בכתי"ק של האדמו"ר הזקן
מסדיגורה וצוק"ל בשם זקנו המלאך הק' וצוק"ל

וצרפנו גם פרק קי"ט מתהלים כפי שכבר נהגו
מקדמת דנא לומר מתוך פרק זה פסוקים לפי
אותיות שמות הצדיקים זי"ע

כמו"כ צרפנו נוסח ה"קדיש תתכלא" שחקן אדמו"ר
וצוק"ל לומר בסיום משניות והכרזו על כך במעמד
פתיחת הכנסיה הגדולה הרביעית והסכימו על ידו
גאב"ד טשיבין והגרצ"פ פונק רבה של ירושלים

★

יוצא לאור לקראת יומא דהילולא הששי של כבו"ק
האדמו"ר רבי מרדכי שלום יוסף מסדיגורה וצוק"ל

– כ"ט ניסן תשמ"ה –

סדר הקאפיטליך – סדיגורה

בתהלים ירושה מהרה"ק אדמוה"ז רבי אברהם יעקב מסדיגורה זי"ע
מופיע בכתי"ק סדר מזמורי תהלים שקבלם מזקנו מרן המלאך הקודש
זי"ע א, ונכדו הרה"ק רבי מרדכי שלום יוסף מסדיגורה זי"ע א העתיק
אותו בזה"ל:

סדר מזמורי תהלים אשר נמצא כתוב בכתב יושר דברי אמת כי"ק
של מרן קוה"ק אדמו"ר אבי"ר יעקב זצ"ל זי"ע על ס' תהלים קטן מס'
ירושה של המלאך הק' זצ"ל זי"ע לאמרם בשעה שבאים להשתטח על
ציוני הצדיקים הק' זי"ע בשם המלאך הק'. ואלו הם: ד', י', י"ג, ט"ו,
ט"ז, י"ז, י"ח, כ', כ"א, כ"ב, כ"ג, כ"ה, כ"ז, כ"ח, ל', ל"א, ל"ב, ל"ה, מ',
מ"ב, נ"א, ס"ט, ע"א, פ"ה, פ"ו, פ"ט, ק"ב, ק"ה, ק"מ, קמ"ב, קמ"ג, ובסוף
מזמור ל"ג רננו צדיקים.

והוסיף הרה"ק רמשי"י זי"ע א': וזה סדר ההשתטחות על קברי הצדיקים
הק'. מקודם כשבאים על הציון אומרים מזמור קכ"א (שיר למעלות
אשא עיני) ותפלת אנא בכח ז' פעמים (ובכל פעם יכוין שם א' היוצא
מר"ת של אנא בכח אב"ג וכו'). ואח"כ אומרים מזמורי תהלים הנ"ל.
ואח"ז אומרים מאמר הזוה"ק (פ' אחרי דף ע' ע"ב) דבור המתחיל אמר
ר' יצחק זכאין אינון צדיקיא וכו'. ואחר"ז התפלה משערי ציון ליום ב'.
ואח"כ מענה לשון. ואח"כ נותנים הקוויטליך ואח"כ עושין ההשתטחות.

וכן נוהגים בחצר הקודש סדיגורה.

בחצר הקודש טשארטקוב היו אומרים ספר רביעי שבתהלים בציוני
רבוה"ק זי"ע א.

מתהילים דגל הודי והמצוה תרנ"ט

כתי"ק הרה"ק רבי מרדכי שלום יוסף מסדיגורה זי"ע א סדר הקאפיטליך

1 גם מופיע כתי"ק סדר אמירת תהלים בכותל המערבי, בציון הק' של התנא האלקי
רשב"י ביום ל"ג בעומר, וסדר לעת צרה, בעז"ה עוד חזון למועד.

עטרות הטליתים של רבזה"ק לבית רוז'ין זיע"א

גשים מול הקודש באימה, ביראה, ברתת ובזיעה, לגעת בקצה קצהו של ענין העטרה על הטלית שחבשו רבזה"ק זיע"א, כאשר אפס קצהו נראה וכולו לא נראה, מי יעמוד בסוד קדושים. ידוע כי החפצים הקדושים ששימשו את רבזה"ק זיע"א רובם ככולם היו מסודרים עפ"י שמות הק' וייחודים נשגבים. כך גם העטרה בראש ובאמצע הטלית, אשר עוצבה כמסורת חצר מלכות בית רוז'ין, כראוי וכיאות לרבזה"ק זיע"א מאן מלכי רבנן, וסודרה בסודות טמירים וייחודים נשגבים גבוה מעל גבוה.

להלן נביא עניינם וצורתם של ה' עטרות מרבזה"ק זיע"א: א'. טלית ושתי עטרות של מרן הסב"ק מרוז'ין זיע"א. ב'. עטרה לטלית ממרן הסב"ק מרוז'ין זיע"א. ג'. עטרה ממרן הסב"ק מרוז'ין זיע"א. ד'. עטרה של הרה"ק אדמוה"ז רבי אברהם יעקב מסדיגורה זיע"א מחוטי כסף וזהב. ה'. טלית של הרה"ק אדמוה"ז רבי דוד משה מטשארטקוב זיע"א.

מתחילת שנות האלף החמישי כבר מופיעים ציורים של טלית עם עטרות. אחד מן המקורות הראשונים המביא את ענין עשיית עטרה לראש הטלית הוא השל"ה הקדוש בספרו של"ה על מסכת חולין פרק גר מצוה אות י"ט חל"ק: בענין הנחת הטלית, ראוי שאותן ציציות שבאו ראשונה בצד ראש שיהיו לעולם לצד הראש, כיון שזכו להיות למעלה אין ראוי שירדו ממעלה. ועל כן נוהגים לעשות עטרת תפארת להיכר שהוא חלק הראש, שלא יחליפנו ולא ימיר אותו עליונים למטה ותחתונים למעלה, עכ"ל. ובספר הק' 'לבוש' מהגה"ק רבי מרדכי יפה זיע"א כבר כתב נגד לעשות עטרה לראש של טלית, עיין בזה בספרו בשו"ע או"ח סי' י', ס"ק ט', סעיף י'.

לאחר זמן כאשר לא רצו שיחשיכו שהעיקר על הטלית הוא הראש, התחילו לעשות עטרה גם באמצע הטלית. המקור הראשון המביא על זה הוא הגאון רבי יחיאל מיכל עפשטיין זצ"ל בעל ערוך השולחן בספרו סי' ח' סעי' י', גם הגה"ק רבי חיים אלעזר ממזנקאטש זיע"א בספריו מדבר מזה. כמו כן נשאר תמונה של הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זיע"א וטלית על כתפו עם שתי עטרות, אחד בראש ואחד באמצע, כמשך השנים הפסיקו המון העם ללכת עם זה ונשאר רק אצל האדמו"רים וצאצאיהם.

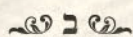

הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זיע"א עם טלית ועטרות
תורה רבה להרב יצחק מאיר טווערסקי שליט"א על התמונות הנדירות.

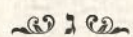
עטרות ממדון הסב"ק מרוז'ין זיע"א

רבי ישראל מהוסיאטין זיע"א ומשם לחתנו הרה"ק רבי יעקב מהוסיאטין זיע"א ולאחמ"כ לחתנו פע"ח הרה"ג רבי יעקב יהושע העשיל ברימינגער זצ"ל ולאחר מכן לבנו פע"ח הרה"ג רבי מרדכי זצ"ל, הוא מכר את הרוקן עטרה של הטלית להסוחר עתיקות המפורסם רבי חיים שנעבאלג ז"ל.

עטרה לטלית ממדון הסב"ק מרוז'ין זיע"א

עטרה קדושה ממדון הסב"ק מרוז'ין זיע"א, העטרה הוא חלק מטלית ועטרה שקיבל הרה"ק רבי אליעזר מוויז'ניץ זיע"א מחותנו הרה"ק רבי יצחק מאיר מקאפיטשיניץ זיע"א שקיבל בירושה מחותנו הרה"ק אדמוה"ז רבי מרדכי פייבוש מהוסיאטין זיע"א שהיה שייך לאביו מדון הסב"ק מרוז'ין זיע"א, הרה"ק רבי אליעזר מוויז'ניץ זיע"א מסרו לאחר ממקורביו לפני פטירתו. ראה גם על עטרה זו ברחוק בית רוז'ין – גליון כ"ט.

עטרה ממדון הסב"ק מרוז'ין זיע"א

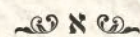
עטרה מיוחדת זו עבר מדור דור להרה"ק אדמוה"ז רבי אברהם יעקב מסדיגורה זיע"א ולאחמ"כ לבנו הרה"ק רבי יצחק מבאיאן זיע"א ומשם לבנו הרה"ק רבי מרדכי שלמה מבאיאן זיע"א, וכיהיום נמצא כגנזי כ"ק האדמו"ר מבאיאן שליט"א.

אצל רבוה"ק לבית רוז'ין היה העטרה עשויה קליעות, ולא חששו לחשוש שעטנו כזה, באידיש נקרא 'שפאניער ארבעט', גם כזה טמונים עניינים גבוהים, באיזה צורה היו טורים אותו, אם כקשקשי דגים או כרוז (שושנה) או כפרח וכדומ', בנוסף היה חשבונות כמה עלים עושים למעלה וכמה עלים עושים למטה וכמה כתרים באמצע, באמת אמרו מלאכה זו של שפאניער היה חכמה גדולה ולא מלאכה. אמנם אצל רבוה"ק היו בדרך כלל עושים העטרה בסגנון שושנים ע"פ הוזהר הק' ששושנה מרומז על ספירת מלכות וכו'.

בנוסף מוצאים אנו בהטלית הישנים של רבוה"ק זיע"א כארבע הכנפות אצל הציצית עוד עטרה קטנה מרובע.

כמוכן שאי אפשר להביא כל עטרות של רבוה"ק זיע"א שגמנה במאות אלא נביא כמה מיוחדים שבהם.

טלית של מדון הסב"ק מרוז'ין זיע"א שהגיע לחצר

הקודש הוסיאטין

הטלית של מדון הסב"ק מרוז'ין זיע"א היה עם שתי עטרות, אחת בראשו ואחת באמצע. טלית זו עבר לאחר הסתלקות מדון הסב"ק מרוז'ין זיע"א לבנו הרה"ק אדמוה"ז רבי מרדכי פייבוש מהוסיאטין זיע"א ומשם לבנו הרה"ק רבי שלום יוסף מהוסיאטין זיע"א ולאחר פטירתו עבר לאחיו הרה"ק

1 בספרי חב"ד מביאים מכתב ממדון הסב"ק מרוז'ין זיע"א שקנה רפין ממכתב ששלח מרן הבעש"ט הק': בעד אלף ר"כ מזמנים וחרץ טלית שלי עם עטרה של כסף כי יקר הוא מפז ומפנינים. ישראל במר"ה שלום.

עטרה מחצר הקודש באהוש

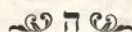

הטלית של הרה"ק אדמוה"ז מטשארטקוב
ושתי עטרות

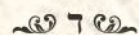
עטרה מהרה"ק אדמוה"ז מטשארטקוב
זיע"א

אבשרך שעלה לחלקי חפצים יקרים, למשל בידי עטרה מן טלית של אדמו"ר הזקן זצ"ל ה"ה ז"ע אשר הטלית נקרע לרסיסים בימי המצור ונשארו עוד איזה חתיכות מהטלית בעצמו, והעטרה היא של כסף טהור ושווה הוא בעצם כסף רב, ועוד כמה דברים יקרים.

עטרה של הרה"ק אדמוה"ז רבי אברהם יעקב מסדיגורה זיע"א מחוטי כסף וזהב

אצל רבוה"ק מסדיגורה זיע"א היה ירושה מהרה"ק אדמוה"ז רבי אברהם יעקב מסדיגורה זיע"א עטרה רקומה בחוטים צבעוניים עם חוטי כסף וזהב, והיו משתמשים בו כליל הסדר, רמז לכלי כסף וזהב שהוציאו ממצרים, וזכר לחירות.

טלית של הרה"ק אדמוה"ז רבי דוד משה מטשארטקוב זיע"א

בימי מלחמת עולם הראשונה כאשר נמלטו כל רבוה"ק ממקומות מושבותיהם לעיר הכירה וויען, נשארו הרבה חפצי קודש בחצר הקודש ולאחר תקופה הצליחו להביא אותם להעיר וויען. גם בחצר הקודש מטשארטקוב לקח כמה שנים עד שכל החפצים הגיעו לביתו של הרה"ק רבי ישראל זיע"א, אחד מגבאי החצר הרה"ח רבי שמואל זיינריל אלטמאן ז"ל נתמנה להיות שומר על החפצים ולהעבירם להעיר וויען, לאחר שסיים את עבודתו הק' זכה לקבל כמה חפצים יקרי ערך כלשוננו:

עטרה מחצר
הקודש באהוש

עטרה מחצר
הקודש
הוסיאטין

עטרה להציצית

עטרה מחצר הקודש מטשארטקוב

הגה"ח רבי חיים מאניש לאה"ס ז"ל המכונה 'ר' מאניש חזן'

לקראת הימים הנוראים הבאים לקראתנו, נרחיב את הידיעה אודות בעלי התפילה והחזנים, שהיו ניגשים לפני התיבה והיו עומדים על משמרת הקודש בחצרות רבוה"ק זיע"א במשך שבתות השנה והחגים ובפרט בימים הנוראים. כאשר עמדו לבקש תפילה ותחנונים על עמך בית ישראל, והשמיעו את קולם בשירה וזמרה לקל חי. בעלי תפילה אלו היה להם מעמד רם בחצר הקודש, רבים מהם אף הלחינו וחיברו ניגוני קודש ושידי התעודות ודביקות, ניגוני תפילה, ששרו בחצרות הקודש וע"י רבוה"ק זיע"א. במאמר הראשון נביא אודות רבי מאניש חזן ז"ל מחשובי חסידי טשארטקוב. כאשר גם צידפנו הקלטות מקולו הערב עם ניגוני חודש תשרי וניגוני התעודות.

חסידות וידאת שמים, כאשר אפילו החזן המפורסם ר' זיידל רובנער ז"ל לא רצו לקחת, מכין שלא היה ראוי דיו לחצר הקודש.

לאחר תקופה מצאו את החזן רבי ראובן (ראובלע) אודעסער ז"ל, נמוך קומה וחלוש, אך יקר ערך. קולו המתוק והנפלא נשמע בקולות מלאכי עליון אמנם לדאבון לב לאחר תקופה קצרה נפטר ר' ראובן.

חלק מוהנאים בכדי להתקבל לחזן בטשארטקוב, היה נסיון בתוך החצר והסכמת רבוה"ק מטשארטקוב. לאחר תקופה של חיפושים מצאו חסידי טשארטקוב את ר' מאניש בבארדיטשוב והביאו אותו לחצר הקודש לנסיון. כאשר בא ר' מאניש חזן התחיל עם קבלת שבת ואח"כ כגוונא, לאחר התפילה הודיע רבוה"ק אדמוה"ז רבי דוד משה מטשארטקוב זיע"א 'מאניש יהיה חזן החצר'.

רבי מאניש היה חידוש של חזן חוץ מקולו היה לו גם נוסח מיוחד שנכנס ללב השומעים וכך כתבו עליו תלמידיו:

מי שראה את מוניש חזן בשעת עבודת

הרה"ח רבי חיים מאניש לאה"ס ז"ל

סיפר הרה"ח רבי ישראל הויזער ז"ל בסוף שנת תרנ"ח-ט נפטר החזן של חצר הקודש טשארטקוב ר' אהרן חזן ז"ל שפקע שמה בניגוניו הטוהרות עד שהמשיב"ק רבי אהרן דאהל ז"ל אמר על ניגוניו 'הניגנה בשולחנו של רבינו היא חלק חשוב בטיש'.

התחילו לחפש חזן ראוי לחצר הקודש, שיהיה צריך להיות שילוב של טובי החזנים ומלא

רבי חיים מאניש לאה"ס ז"ל נולד בשנת תרכ"ז בעיר טולטשין שבאוקריינא, לאביו הרה"ח רבי משה לאה"ס ז"ל ולאמו מרת הדסה ע"ה, מחשובי חסידי הרה"ק רבי דוד מטאלנא זיע"א, ובעל תפילה בעיר טולטשין.

כאשר גדל הילד לקחו אביו לחצר הקודש טאלנא להסתופף בצל הרה"ק רבי דוד זיע"א, שם בטאלנא היה החזן של החצר ה"ה הרה"ח רבי הערשל יוסקה"ס (טולטשינער), וכאשר שמע קולו של הילד הבחין בכישרונו המיוחדים, ותכף צידף אותו לה'קאפעלע' שלו, כאשר לאחר זמן קצר נהיה עמוד התווך של המקהלה, ור' מאניש נשאר בטאלנא. שם בטאלנא התחיל הנער מאניש לעשות כבוד יצורים ולחנים משלו.

לאחר נישואיו עבר ר' מאניש להיות החזן בצל הרה"ק רבי מנחם נחום משפיקוב זיע"א, ובנו הרה"ק רבי מרדכי משפיקוב זיע"א, חתנו ונכדו של הרה"ק רבי דוד מטאלנא זיע"א. שם פתח ועמד בראש המקהלה בהדקיף בשפיקוב. לאחר חמש עשרה שנים בשפיקוב עבר ר' מאניש לבארדיטשוב, אמנם שם לא ארכה לו השעה לזמן רב עקב הסיפור הבא.

רבי מאניש לקח את 'נוסח טשארטקוב' של רבי אהרן חזן שדיה בעל מוסף, ושל רבי שייע חזן שדיה בעל שחרית בחצר הקודש, והפך אותו לנוסח המקובל במזרח גאליציע לימים הגוראים.

בנוסף רבים מניגוני ולחניו התפרסמו בכל העולם, ביניהם 'בגלל אבות תושיע בנים ותביא גאולה לבני בניהם', 'וראה בנים לבגד שלום על ישראל', 'כבודו מלא עולם', 'ועל ידי זה יושפע שפע רב', 'אחת נשבעתי' אלו הם רק חלק קטן מתוך אלפי יצירותיו.

במשך השנים יצא לאור דיסק בשם 'בגלל אבות' יצירות של רבי מאניש חזן ז"ל אשר הושרו ע"י רבבות חסידי טשארטקוב.

השאיר אחריו הרבה תלמידים בנגינה כמו רבי יהושע שוחט ז"ל מצפת בעל תפילה בקלויז טשארטקוב בתל אביב, ר' דוד'ל סודוקער ז"ל רבם של גדולי החזנים, ר' יעקב ראפפורט ז"ל 'נשיא איגוד החזנים' בארצה"ב, ר' זיסי הערער ז"ל חזן בית הכנסת הגדול בלעמבערג, רבי זלקא קורן ז"ל התפלל בנוסח שלו, הגה"צ רבי שלמה זלמן הורוביץ זצ"ל הפאטיקער רב התפלל בנוסח שלו, ועוד רבים וחשובים.

רבי חיים מאניש לאה"ס ז"ל נשאר לגור בעיד טשארטקוב עד מלחמת עולם השנייה וגם לאחר שעזב הרה"ק רבי ישראל מטשארטקוב זיע"א את העיר נשאר על מקומו בקלויז הגדול עד החורבן הגורא, רבי מאניש ז"ל חוגגת בניו חתניו ונכדיו נעקה"ש בשנות הזעם כנראה בעיד טשארטקוב הי"ד.

שונות לתפילות וחמדות לשבת ולחגים, תפילות לימים הנוראים, יצירות למקהלות, תזמורת לפרקי תהילים וכדומה. בטשארטקוב ניתנה לו גם האפשרות להקים מקהלה כלבבו והוא ריכז בה כוחות מוסיקאליים חשובים בהם גם אחדים מבניו. דופעותיו של ר' מאניש ומקהלתו בחצר הרבי היו תמיד חוויה נפשית עמוקה לחסידי טשארטקוב, והם הפיצו את יצירותיו במאות ערים ועיירותיה של תפוצת ישראל במזרח אירופה.

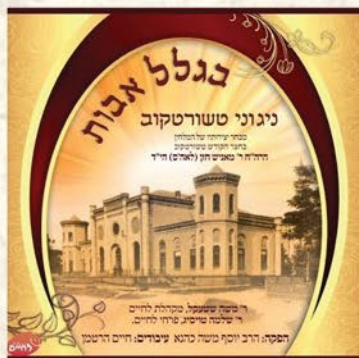
עוד כתבו: זקני טשארטקוב זוכרים את הוריהם לוקחים אותם לבית הכנסת כדי לא להחמיץ את שירתו המופלאה של החזן מוניש לאה"ס. כל יהודי העיר גם המתבוללים שביניהם היו נוהדים לשמוע את קולו ונעימותיו.

יצירותיו המרובות היו כתובות וערוכות בסדר נאה, בפרטיטורות מחולקות בשביל הקולות השונים. היצירות כולן עלו באש עם השמד שעבר על כל יהודי אירופה. אחד מהזמרים במקהלתו כתב בספר צ'ורטקוב: "קולו של ר' מוניש היה חזק, עמוק ועגול. כשהיה שר יחד עם המקהלה היה קולו שקול כנגד כולם יחד. הוא שלט ב"אוקטבה" הנמוכה ביותר מה"בס" וב"אוקטבה" העליונה, עבר גם את הגבוה שבטונות. יחד עם זאת לא הייתה בשירתו שאגה אלא תמיד צליל מעוגל מתכתי ולמרות העוצמה הייתי מגיד אותו כלירי, כי הצליל היה עדין וערב לאוזן. צליל קולו היה מצלצל ונשמע מתוך בית הכנסת העירוני ומתפשט ונמשך עד הרחובות והסמטאות הסמוכות. בבית הכנסת הגדול של הרבי נישא קולו עד רחבי הגן".

הקודש שלו אם זה בשעת התפילה או בשעת הטיש יכול היה לקבל מושג מה היתה תפילת הללים בבית המקדש. מלבד קולו הנפלא, היית יכול לראות איך יוצא הוא מעלמא הדין ועולה לעולמות עליונים כשהדביקות שהיתה לו בעת שירתו הביאה את הציבור כולו לעולם שכולו השתוקקות רוחנית וכל ניגוניו ששרו בטיש או בתפילה חיבר אך ורק או בנסיעה לדבי או כשהיה בחצר הרבי שרק אז קיבל את השדרתו המוסיקלית העליונה. (מפי הרה"ח הישיש רבי שמעון מרילוס ז"ל)

עוד כתב תלמיד אחר: היו קטעים בהם ליוונו אותו בזמזום קל בלבד. אחד הקטעים הללו היה 'בראש השנה יכתובין אותו היה מוניש שר בעצמו, ואנו ליוונו אותו בזמזום מתאים. פעם בראש השנה כשהתחלנו את הליווי הורה המנצח חיים שור בתנועה נמרצת להפסיק. הסתכלתי סביבי וכל המשוררים קפאו במקומם, ר' מוניש נבנס לאקסטזה מיוחדת והחל מתפלל מלבו, שלא לפי התוכנית המקודדת היינו עדים ליצירה מוסיקלית שנוצרה במקום על ידי שליח ציבור המביע את רגשותיו השופך את מרי לבו ויוצר בו במקום לחן חדוד רגש דתי, החודר עד עומק הלב. רעד עבר בי מכף רגל ועד ראש וראיתי אנשים שדמעות זולגות מעיניהם מרוב התרגשות הם כנראה הדגישו את המקוריות והטבעיות בתפילה שנוצרה עתה.

וכך מופיע בספר זיכרון של העיד טשארטקוב: חצ מפורסמת זו שהיתה מרכז אלפי חסידים מידי חג ומועד שמשה שדה פורח ליצירתו המוסיקאלית הענפה של ר' מאניש. בדיווחו בטשארטקוב חוברו על ידו הרבה יצירות חשובות, מאות ניגונים חסידיים, נוסחאות

דיסק בגלל אבות מיצירותיו של רבי מאניש חזן ז"ל

נאטין של ניגונים מור' מאניש חזן ז"ל

דיבוקים במשנת רבוה"ק זיע"א

במשך השנים נשמרו כמה סיפורים של הוצאות דיבוק ע"י רבוה"ק זיע"א

הרב הצדיק מריזין, זכותו יגן עלינו, בעת שהיה דר בריזין, היה לו מקורב אחד ושמו היה ר' הירש. וקרא לו הירש-סערצי מחמת שהיה אוהבו מאוד, ולהמקורב ר' הירש הי' לו בן קטן, כבר שית שנים, והיה מדבר מקודם כאחד האדם, ופתאום במלאות לו שש שנים ללידתו נתאלם, לא עלינו, ולא היה מדבר כלל.

כך היה כל הקיץ, ובסוף הקיץ, בחודש אלול, התחיל פתאום לדבר. וצעק בקול גדול בזה הלשון: "איך האב פאר קיינעם קיין מורא נישט [איני פוחד מאיש]. מן הרב הצדיק ר' שלום מבעלז האב קיין מורא [איני פוחד], כי הוא במדינה אחרת, ואין לו רשות כי אם בעירו. מן הרב הצדיק מפרעמישלאן האב גם

כן קיין מורא [גם איני פוחד], כי הוא אין לו רשות רק בתוך ביתו, ואני בכאן! רק מן הרב הצדיק מריזין האב יא מורא [הנני פוחד]. כי הוא שליט בכל העולם, אבל עכשיו שהוא ראש חודש אלול, ימי הרצון וימי המשפט האט ער קיין צייט צו מיר [אין לו פנאי בשבילי]. ונשתתק תיכף ולא דיבר עוד מאומה.

וכאשר שמע אביו דברים כאלה, נסע תיכף להרב הצדיק מריזין, וסיפר לו המעשה, כל מה שדיבר. ושאל לו הרב הצדיק: "מה תחשוב שיכול להיות?" והשיב לו ר' הירש: "דעתי שהוא דיבוק!" ואמר לו הצדיק מריזין: "שמעתי שהרב הצדיק מבעלז פועל לגרש דיבוק, איך עושה?" ואמרו לו: "פעמים מגרש אותו בכמה שבועות ופעמים בחודש ויותר". ואמר הרב הצדיק מריזין: "אני איני צריך להמתין זמן רחוק רק תיכף אגרשנו!"

וציווה להביא לפניו הילד. ואמר להילד: "האם תשיב לי מה שאני מלמדך?" וניענע לו בראשו. והראה לו כלי כסף וכלי

זהב וכלי קודש, ואמר לו: 'בעת שמלמדים את התינוק חומש נותנים לו במתנה הכלים הללו, ועתה אם תענה לי כל אשר אלמדך אתן לך הכלים הללו'. ואמר לו: 'אמור אלף בקול רם'. ואמר אלף. ואחר כך אמר לו: 'אמור ב'. ואמר ב'. וכך אמר כל האותיות מאלף עד תיו ולמדו כל האלף בית. ואחר כך אמר הרב הצדיק מריזין: 'עם האותיות הללו יוכלו לברוא עולמות ולפעול ישועות, וגם נוכל לגרש הדיבוק עם האותיות האלה, כי כל התורה ניתנה באותיות האלה'.

וכך גירש הדיבוק מהתינוק, והתינוק נעשה בריא כאשר בתחלה, זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל במהרה בימינו אמן.

(סיפורי יעקב)

★ ★ ★

מעשה שסיפר הגה"ח רבי יעקב לאנדא זצ"ל אב"ד בני ברק שהיה מקושר מאוד להרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זיע"א, מעשה שאירע בבני ברק בשנים הראשונות להקמתה, ילדה למשפחה טובה נכנס בה דיבוק והיו קולות משונים ודיבורים משונים יוצאים מפיה, היא בכתה וצחקה חליפות וניכרו בה אותות טירוף, הלכו ההורים האומללים לכמה רבנים ולוחשי לחש ואיש לא יכל להושיעם. כשהגיע המעשה לידיעת הרב לאנדא זצ"ל הפנה אותם להרה"ק מהוסיאטין ואף נלוו אליהם, רתמו את העגלה והכניסו את הבת הפגועה ויצאו בדרכם לתל אביב.

כשהגיעו לביתו של ההוסיאטינער זיע"א, סיפר הרב לאנדא להרה"ק את השתלשלות הענין והדגיש שהסימנים מצביעים על כך שמדובר בדיבוק, החוה הרה"ק בידו תנועת ביטול ואמר: זה כלום זה יעבור, ההורים שציפו להשבעות וקטורת ומעשה פלא (כפי שמובא בספרים שכך נהגו להשביע את הרוח שנכנסה בגוף חי) התאכזבו קשות והחלו מקימים קולות בכי, הם ביקשו לדעת מתי יצא הדיבוק וכו', והרה"ק

שער בלאט ספר 'ספרי יעקב'

בשלו, אמרתי שזה כלום אתם יכולים לנסוע לחיים טובים ולשלום.

בלית ברירה יצאו ההורים ולקחו את הילדה עמם, בהיותם בדרך חזרה אמרה לפתע הילדה, כי אינה מרגישה טוב ולפתע נדממה, משהתעוררה בבני ברק היתה כאחד האדם, ושום זכר מהחולי שבדבק בה לא היה היא שכחה מכל אותו מאורע קשה שעבר עליה, ואולם ההורים היו שוב מודאגים, כי הרי דבר הדיבוק והשגעון שאחז בה היה ידוע ברבים והרי היא תצטרך בבא היום לעשות שידוך, ומה יהיה. בפעם הבאה שהרב לאנדא נסע לת"א להרה"ק הזכיר בפניו את בקשת ההורים, הרה"ק הגיב עד לשידוך לא יזכרו את המעשה וכך באמת היה האנשים שכחו את הסיפור והאשה עשתה שידוך הגון והקימה בית בבני ברק. כשהיה הרב לאנדא מסיים את הסיפור

היה מוסיף, מכיר אני את המשפחה והיא משפחה לתפארת, עוד ציין כי המופת השני שעשה ההוסיאטינער זיע"א בזה שהבטיח שכולם ישכחו גדול יותר מהמופת הראשון שבהוצאת הדיבוק. ועל הכל יש לציין את הפשטות שבו נעשו הדברים כאילו דרך אגב.

(קונטרס אדמו"ר הס"ק מהוסיאטין)

★ ★ ★

סיפר הרה"ח רבי מרדכי אהרן פישמן ז"ל שבעת שהוא היה בבאיאן היה שם חסיד אחד שהיה מקודם מחסידי אלעסק ושאל אותו מה הסיבה שבא לבאיאן, ואמר לו אני אספר לך מעשה שהיה אצל האלעסקער באו אנשים שהיו להם דיבוקים ר"ל וכדומה, והוא היה משמש שם, ופעם ראה שבא לפניו דיבוק אחד ר"ל ואמר לו הרה"ק מאלעסק שילך מהאיש הזה וענה לו הדיבוק בעזות, ודיבר עוד אליו, וענה לו שאני לא מפחד ממכם ואמר לו הרה"ק אני אשלח אותך לאותו רבי ולאותו רבי, וענה לו הדיבוק שהוא לא מפחד מהם ובאחרונה אמר לו שאני אשלח אותך לרייזנער קינדער והתחיל להזדעזע מאוד, עד שעמד במקום אחד כבר, ואמר לו הדיבוק שאני לא מפחד ג"כ מהם מפני שבחדשי אלול ותשרי אינם בזה העולם לגמרי, וסיים החסיד שמפני זה בא לבאיאן.

ומספרים שהרה"ק רנ"ב אמר על המעשה הנ"ל בזה"ל: א שוטה, ער ווייסט נישט אז זיי זענען א גאנץ יאהר נישט אויף דעם עולם.

(כתבי רבי מרדכי אהרן פישמן ז"ל)

★ ★ ★

סיפר ר' דוד פודהרצור ז"ל, מיוצאי קאפיטשיניץ: בסמוך לבית

ספר "קדושת אהרן" שהיה שייך להגה"ח רבי יעקב לאנדא זצ"ל אב"ד בני ברק

מגורינו בעיירה קאפיטשיניץ, התגורר יהודי עני, סבל במקצועו, שלמרות יגיעתו הרבה בעמל הפרנסה לא היה די בהכנסותיו, ובתו הצעירה נאלצה גם היא לצאת לעבודה, להביא טרף לבני הבית. לא הרחק מביתנו, היה לו לרבי שאול קאהן ז"ל, מתושבי העיר, מחסן בו מכרו תבואה ומיני קטניות ועוד, ושם עבדו לפרנסתן מספר נשים, ביניהן גם נשים נכריות; ביקשה אפוא הנערה לעבוד גם היא באותו מחסן, ואכן התקבלה לעבודה.

במשך מספר ימים עשתה הנערה את מלאכתה במחסן; והנה, ימים לא רבים אחרי שהתחילה בעבודתה, כאשר הגיעה לעבודה באחר הבקרים, בא לקראתה תרגול ונגס במקורו ברגלה, ומיד החלה לצעוק ולהשמיע קולות משונים, ורצה כמטורפת אל המחסן. הנוכחים, שלא ידעו מה זה היה לה, מיהרו לקחתה אל הרופא; אך גם הרופא לא ידע פשר הדבר, ולא היה בידו שום תרופה למחלתה המשוונה; וכך שכבה במיטתה כמה ימים, כשבמשך כל הזמן היא מפטפטת וזועקת בצורה משונה ביותר, והקול יוצא מבטנה.

כיון שהרופא לא מצא מזור למחלתה, וישועה לא נראתה באופק - עלה בדעת קרוביה אולי עין הרע גרם לה. ובכן הביאו אליה איש אחד שידע ללחוש נגד עין הרע, ועשה מה שעשה, וכשסיים אמר להם שכפי שנראה תתחיל בקרוב לדבר. וכן היה, שהתחילו לשמוע קול אדם מדבר מבטנה, ואמר: "אני מנדל, מתרוצץ ממקום למקום ומחפש תיקון לנשמת, והייתי זמן מה בתוך חמור, וממנו עברתי לדבר אחר, ואח"כ יצאתי ממנו והתגלגלתי בתרגול, עד שנכנסתי בנערה זו. ובכן, רוצה אני לצאת ממנה, אם רק יעשו תיקון לנשמת..."

כיון שהבינו הקרובים את מצבה אל נכון, שנתגלגל בה גלגול קשה - ידעו שצרתם צרה... ביקשו אפוא לחלות את פני הרה"ק רבי יצחק מאיר מקאפיטשיניץ זיע"א להמשיך לה רפואה וישועה; אולם הרה"ק רבי יצחק מאיר זיע"א כבר עקר אז מקאפיטשיניץ, וקבע מקום מושבו בווינה. ובכן גמרו ואמר להובילה לטארניפאל הסמוכה, אל חתנו של הרה"ק רבי יצחק מאיר זיע"א, הלא הוא הרה"ק ממעזיבז-טארניפאל זיע"א.

אמרו ועשו: נטלו עמם את הנערה, והביאוה לטארניפאל לפני הרה"ק, וסיפרו לו דברים כהווייתם; וכששמע את אשר קרה לאותה נערה, קיבל עליו לרפא אותה. ואכן, במשך כשבוע ימים עשה פעולות שונות, עד שהצליח להוציא את הדיבוק ממנה; וציווה עליה שתגלה מעיר לעיר במשך מספר חודשים, ולא תחזור ישירות אל ביתה. ומני אז והלאה חזרה לשפיותה, ולא נודע כי בא הדיבוק בקרבה.

(מלאכי רחמים)

כתבי הסידים הראשונים

בעזרת אדון כל אנה ה' לידנו אוצר המצער ד' כתבי יד גדולים של חסידים ואנשי מעשה שכתבו תורות וסיפורים מה ששמעו מפי צדיקי הדור הקודמים וחסידים ישישים ממקורות נאמנים עד מאוד, במדור חדש ונדיר זה נביא כתבי חסידים אלו, כאשר רבים מדת אלו הם דברים חדשים שעדיין לא עלו על מכש הדפוס ואינם מופיעים בספרי בית רוזין, עד כמה שידינו מנעת.

העשויה מכסף נעלמה.

אמר להגבאי, ר' דוד, [ה"ה רבי דודיא שוואגער ז"ל שגם היה המלמד של הרה"ק רבי מרדכי פייבוש]: "תדע שממש הייתי בסכנה".

(ה)

עוד סיפר הגה"ה רבי יעקב טייטלבוים זצ"ל שהרה"ק אדמוה"ז רבי מרדכי פייבוש מהוסיאטין זיע"א סיפר בחנוכה לאחר הדלקת הנרות זול"ק:

הרה"ק רבי מנחם נחום מטשערנאביל זיע"א נהג לנסוע למעזיבוז אל הציון של מרן הבעש"ט הק' זיע"א – וכמוכן הוא ביקר גם את הרה"ק הר"ד ברוכ"ל זיע"א בעיר.

פעם אחת, הוא היה בדרך למעזיבוז אבל הנסיעה לקח יותר זמן מהרגיל. כאשר סוף סוף הגיע לשם, שאל אותו הרה"ק הר"ד ברוכ"ל זיע"א מדוע לקח לו כל כך הרבה זמן להגיע. ענה לו הרה"ק מטשערנאביל זיע"א שבדרך קרה לו משהו יוצא דופן, הוא פגש נשמה שלא מעלמא הדין

זיע"א, שכאשר נסתלק הרה"ק אדמוה"ז רבי מרדכי פייבוש מהוסיאטין זיע"א, סיפרה הרבנית את המעשה הבא בזמן שישבה עליו שבעה:

פעם אחת כליל יום כיפור היא שמעה נשמה אחת דופקת על החלון ומוחזקת בפיים ומבקשת: "רבי תן לי תיקון!" היא התחללה מפחד. הרה"ק מהוסיאטין זיע"א הבטיח לנשמה שלא יוכלו להטריד אותה יותר, והורה להרבנית שלא תספר לאף אחד על כך, כי שמירת הסוד היא סגולה לאריכות ימים.

(ד)

עוד סיפר הגה"ה רבי יעקב טייטלבוים ז"ל, אצל הרה"ק אדמוה"ז רבי מרדכי פייבוש מהוסיאטין זיע"א לא הראה שום תנועה של חיות אפילו בטושים של פורים ושמחת תורה. חששו החסידים שהוא בתהליכי התפשטות הנפש. מרוב החשש התחילו החסידים לשיר ולמחוא כפיים עם כפות ומזלגות.

פעם אחת במהלך טיש הבחין הרה"ק אדמוה"ז רבי מרדכי פייבוש זיע"א שקופסת הטבק שלו

(א)

הרה"ה רבי יוסף וואהרמאן ז"ל מחשובי חסידי הוסיאטין סיפר, שהרה"ק רבי ישראל מטשארטקוב זיע"א ביטל את הממשלה של הגבאים – שהיו מכניסים לקודש פנימה אל הרה"ק רק יהודים ששימנו את ידיהם בתשלום יפה – הוא ייסד שצריך ללכת לפי התור!

(ב)

סיפר כ"ק אדמו"ר רבי מנחם בנימין בן ציון הלברשטאם – ראטענבערג מצאנז'ל, סיפרו להרה"ק אדמוה"ז רבי דוד משה מטשארטקוב זיע"א מופתים גדולים מהרה"ק הרבי מלובלין זיע"א. פתח ואמר: "זה לא העיקר – המדרגה הגדולה ביותר שלו הייתה יראת השמיים שלו".

(ג)

הגה"ה רבי יעקב טייטלבוים ז"ל שמע מאביו הגה"ה רבי ישראל מרדכי טייטלבוים ז"ל משב"ק הרה"ק רבי יצחק מאיר מקאפיטשיניץ

(א)

הרה"ח רבי יוסף וואהרמאן ז"ל מחשובי חסידי מהוסיאטין סיפר, כשהרה"ק אדמוה"ז מהוסיאטין זיע"א עזב את העיר פאטיק הוא התיישב תחילה בסטריזאוו, לאחר מכן בנקאלאינצע, ולאחר מכן – לאחר כמה שנים, הוא התיישב בהוסיאטין וייסד את חצרו.

עוד בזמן שהיה בסטריזאוו או בנקאלאינצע הרה"ק מהוסיאטין אכן אמר תורה. בשלב מסוים, הוא החל לומר תורה בהמשכים, בכל טיש, על עשר הספירות.

אז יהודי אחד – חכם – רצה להראות שגם הוא יודע משהו וזרק מילה בזמן שהרה"ק זיע"א אמר תורה. מאז, הפסיק הרה"ק מהוסיאטין לומר תורה.

(ב)

סיפר הגה"צ רבי יצחק יהודה שטערן זצ"ל אב"ד בליץ ששמע מהרה"ק רבי יעקב יוסף מסקווירא זיע"א, כשהתחילו לגייס את היהודים לצבא ברוסלאנד, היו צאצאי מרן הסב"ק מרוז'ין זיע"א כבר במדינת אוסטריא – אבל ציוו על חסידי רוז'ין לשלם כסף כדי לבטל את הגזירה.

שלחו בקשה אל הרה"ק מסקווירא זיע"א ושאלו כמה הוא יתן – אבל הרה"ק רבי יצחק זיע"א לא רצה לתת כלום מכיוון שהוא אמר שזה לא יעזור ואז הוא סיפר את הסיפור הזה:

כאשר הרה"ק רבי יצחק זיע"א עוד היה חתנו של מרן הסב"ק מרוז'ין זיע"א והיה סמוך על שולחנו, היה מנהג מרן הסב"ק מרוז'ין זיע"א ללכת לטייל בכל יום עם אחד מילדיו או חתניו.

פעם אחת, קרא מרן הסב"ק מרוז'ין זיע"א לרה"ק רבי יצחק זיע"א למרות שזה לא היה תורו. הוא לא היה מוכן, אבל מרן הסב"ק מרוז'ין זיע"א מבקש, הוא התארגן במהירות ורץ אל הכרכרה, היכן שמרן הסב"ק מרוז'ין זיע"א כבר חיכה לו. בדרך כלל, מרן הסב"ק מרוז'ין זיע"א היה יושב בצד אחד – והרה"ק רבי איציק'ל זיע"א בצד האחר, וביניהם נשאר חלל.

הם נסעו אל תוך היער. לפתע, עצרו את הכרכרה ויהודי נגיש מהיער והתיישב בכרכרה באמצע – מרן הסב"ק מרוז'ין זיע"א והיהודי דיברו ארוכות ביניהם אבל הרה"ק ר' איציק'ל זיע"א לא הבין כלום.

לפתע, מרן הסב"ק מרוז'ין זיע"א ליווה את היהודי אל תוך היער, נשאר שם מעט ולאחר מכן, יצא

חסידים ואנשי מעשה באמירת תשליך בעיר טשארטקוב

ובשחזרו אמרו שהעניקו לנשמה תיקון מתאים.

(ג)

עוד סיפר הגה"ל הרה"ח רבי יעקב טייטלבוים זצ"ל, ביומא דהילולא של מרן הסב"ק מרוז'ין זיע"א, הגיע הרה"ק אדמוה"ז מהוסיאטין זיע"א אל אחיו הגדול הרה"ק אדמוה"ז מסדיגורה זיע"א אל העיר סאדיגורא.

הם ישבו בטיש והקהל הגדול היה מאוד סקרן לשמוע מה שני האחים הק' דיברו זה עם זה.

אמר הרה"ק מסדיגורה להרה"ק מהוסיאטין: 'האם עברת בגשד זאלוטשיין בדרך לבאן, ענה הרה"ק מהוסיאטין: 'כן! אמר הרה"ק מסדיגורה: 'כמה גבוה הגשד, ענה לו הרה"ק מהוסיאטין שהוא גבוה כך וכך הרבה מטרים.

תהא הרה"ק מסדיגורה: 'לא, אני חושב שהגשד גבוה יותר' ושני האחים התוכחו ארוכות כמה גבוה הגשד.

לאחר מכן, הרה"ק מהוסיאטין אמר: 'שכחתי לומר לך – על הדרך! היה ערפל נורא. אמר הרה"ק מסדיגורה לחיים ושלוש – ובכך הוא יצא. בסוד קדושים מי יעמוד!

שלא הרשה לו להמשיך לנסוע עד שהוא יבטיח לתת לו תיקון. שאל אותו הרה"ק רבי מנחם נחום זיע"א איזה חטא הוא עשתה אשר בעבודו הוא מבקש תיקון? ענה לו שהוא חי באותו העיר עם הרה"ק מטשערנאביל והוא רדף אותו. ענה לו הרה"ק שאם זה החטא אז הוא מוחל לו. אולם, הנשמה המשיכה, שפעם אחת הוא זרק אבן עליו. גם על כך הוא מחל לו. אך הנשמה המשיכה עוד לתאר חטאים נוספים והרה"ק מטשערנאביל זיע"א מחל לו על כולם.

לאחר מכן, אמרה הנשמה, שפעם אחת הוא שכנע קוזאק שיתרועע עם בתו של הרה"ק רבי מנחם נחום. סיכם הרה"ק מטשערנאביל זיע"א: "על החטא ההוא לא אמחל לו. השלכתי אותו אל שאול תחתית אלפי פעמים."

על כך ענה הרה"ק הר"ד ברוכ'ל זיע"א: "אומרים עלי שאני רבי בעסן, ועליך שאתה רבי טוב. נשמה של יהודי מתגוללת כל כך הרבה זמן ברפש, היתכן שיש לכם לב לתת לה לסבול עוד כל כך הרבה זמן?"

מיד, לבש הרה"ק הר"ד ברוכ'ל זיע"א את המעיל שלו, והוא והרה"ק מטשערנאביל זיע"א יצאו החוצה יחדיו. הם התעכבו שם למעט זמן,

החוצה לבדו וחזר הביתה.

הרה"ק רבי איצק'ל מסקווירא זיע"א סיים:
'עכשיו אני יודע מה קרה ביניהם – ולכן אני לא
רוצה לתת שום כסף עבור ביטול גזירת הצבא.
משום שאני יודע שזה לא יעזור'

(ט)

הרה"ח רבי אייזיק בראנשטיין ז"ל שמע פעם
סיפור מהרה"ק רבי מנחם מענדל מבאהוש
זיע"א, אישה באה אל מרן הבעש"ט הק' זיע"א
לבקש נדבה, ואוחזת ילד בידה. מרן הבעש"ט
הק' ביקש ממנה שתמכור לו את הילד, שישאר
בנו (של מרן הבעש"ט הק'). היא לא רצתה
מכיוון שהילד הוא פרנסתה – כשהיא נראית עם
ילד בזרועותיה, מרחמים עליה.

מרן הבעש"ט הק' זיע"א הציעה לה חדר אצל
בבית, ולבוש, כדי לשכנע אותה להשאיר את
הילד אצלו. היא הסכימה, אבל אמרה שעבור
זאת היא תשטוף את הרצפה. – 'לא', ענה
הבעש"ט הק' – 'אני רוצה שתשארי עם בנך
אצלי רק בדרך כבוד'.

מרן הבעש"ט הק' גידל את הילד – הוא הצליח
מאד בלימוד – החזיקו ממנו בעילוי. אנשים כינו
אתו בן הבעש"ט הק'.

כולם באו לבד המצווה של הילד, גבירים, רבנים
- רבו בעבורו, והציגו לבעש"ט את השידוכים
הטובים והמשובחים ביותר – אבל מרן הבעש"ט
הק' זיע"א אמר שכעת הוא לא מחפש שידוך
עבור הילד.

כשהאורחים נסעו, קרא מרן הבעש"ט הק'
להרה"ק רבי וואלף קיצ'ס זיע"א והורה לו
לנסוע לכפר, היכן שחי מלמד אחד עם חמש
בנות מאוסות מאוד, ולעשות שידוך עם הבת
הבכורה. הוא בנוסף הורה לו להתחייב בגדוניה,
בבגדי החתונה עבור החתן והכלה וגם עבור כל
המשפחה.

ר' וואלף קיצ'ס הגיע אל המלמד עם השליחות
שלו – המלמד החל לבכות – 'לא די שאני קבצן
עם חמשה נערות שעלי לחתן – אלא שאתה
בא הנה לעשות ממני צחוק'. אבל, כשהרה"ק
רבי וואלף שכנע אותו שהוא היה רציני – הוא
הסכים – כשראה שהבעש"ט הק' היה מחוייב
– הוא ענה – 'בוודאי גם אני מחוייב' – ומיד
סגר בותקיעת כף. אבל, כשהרה"ק רבי וואלף
ראה את הכלה חשכו עיניו – היא הייתה זקנה
- מאוסה. הוא נהייה כל כך חסר מנוחה – ומיד
שבח לקבוע זמן לחתונה.

כשהוא חזר להבעש"ט הק', שאל אותו הבעש"ט
הק', אם קבע זמן לחתונה. והרה"ק רבי וואלף
קיצ'ס החל לבכות ולספר כמה חוסר מזל וקושי
שעוברים עם השידוך – אבל הבעש"ט מרן אמר
לו לחזור ולקבוע זמן לחתונה – וכך עשה רבי
וואלף זיע"א.

קהל רב ומכובד הגיע לחתונה. הבעש"ט הק' לבדו
הלך לקבל את פני הכלה והמחותנים והשמחה
הייתה גדולה לאין שיעור. אולם, כשהקהל ראו
את הכלה, בכייה גדולה החלה עם עצבות רבה.
שלוש פעמים הוא הורה לקהל לשמוח את החתן
והכלה אבל הקהל לא קיבל. הבעש"ט הק' בעצמו
קרא 'אני יודע שאתם עצובים מאוד, אבל שמעו
את המעשה שאני רוצה לספר לכם על היחוס של
החתן והכלה.

פעם אחת היה מלך אחד – צורר יהודים גדול,
שלא הרשה לאף יהודי לחיות בארצו. למלך
הזה היה בן יחיד. פעם אחת, בן המלך יצא אל
היער כדי לצוד והבחין בבקתה קטנה בין העצים,
משם זרח אור גדול. הוא שחרר את מלוויו
ונכנס אל הבקתה. כשהלך והתקרב הוא שמע
נגינה כה מתוקה, כמוה לא שמע מימיו. כשפתח
את הדלת הוא ראה חייל יושב אל הגמרא ושור
לעצמו ניגון (זה היה ל"ו ניק).

ביקש ממנו בן המלך שילמדו את הניגון. החייל
סירב מכיוון שהוא גוי. אם הוא רוצה ללמוד, הוא
חייב להימול. בן המלך הסכים לקחת שמונה ימי
חופש מאביו ולהימול. לאחר מכן, הוא התיישב
ללמוד והלך מחיל אל חיל.

לאחר שש חודשים, הל' ניק עצר, ובן המלך
אמר שהוא לא יכול להמשיך ללמוד איתו עוד
בגלל שהוא חי עם גויה. אז הוא אמר לו שהוא
יפרוש מאשתו שהייתה בת מלך ושאינה היה
צורך יהודים.

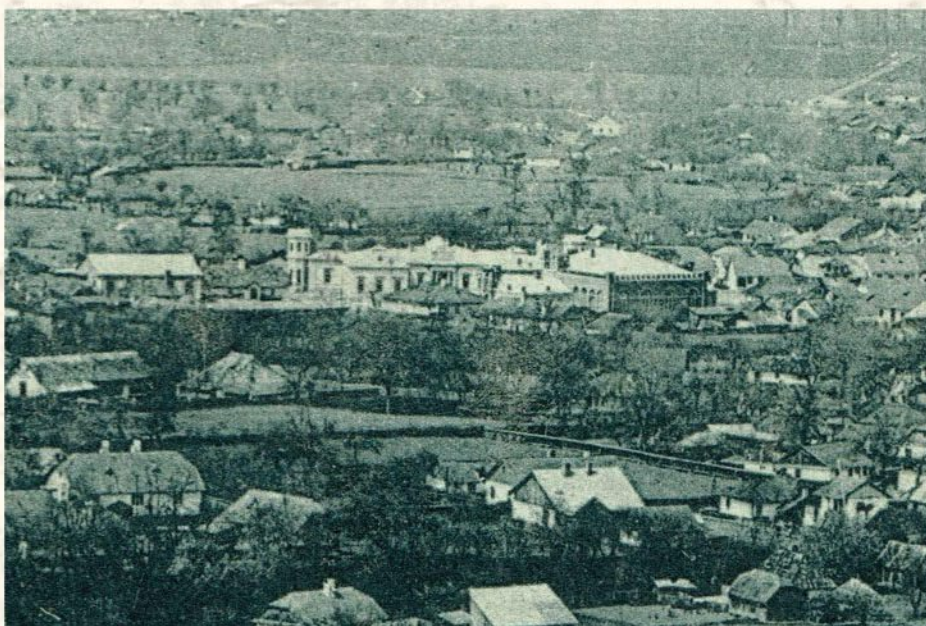
אשתו הרגישה זאת, ולא הניחה לו עד שהוא
סיפר לה את הסוד וגם היא התגיירה.

בינתיים, הוא הצליח בלימודיו עד שהחיל ראה
שאין לו אף תורה נוספת ללמוד – הוא שלח
אותו עם מכתב אל הרבי שלו. שם, הוא התפתח
עוד יותר – עד שהוא נהייה אדם גדול בישראל.

לאחר זמן, הרבי גם עצר אותו ואמר לו שהוא לא
יכול להמשיך עוד בגלל שהוא נולד גוי. מה, אם
כן, ניתן לעשות? – הוא צריך להסתלק מהעולם
ולהיברא מחדש. הוא הסכים לכך, אבל התנה
זאת בהבטחה מהרבי שלו שלא יגרם לו ליפול
בגלגל החדש לידיים כאלו שיהרסו את כל מה
שהוא כבר השיג בזמן הזה. אז הרבי אמר לו
שהחישגים שלו לא יחרסו.

כשהוא נפרד מאשתו – היא לא רצתה דבר,
מלבד להסתלק מהעולם כמזוה – אבל, הוא
הצטרך להבטיח לה בתקיעת כף שבגלגל החדש
שלו הוא ישא אותה שוב.

סיים הבעש"ט הק': 'נו, יהודים, אתם רוצים
עכשיו לפרק את ההבטחה שהם עשו בעצמם –
זה הוא בן המלך וזו היא בת המלך – שמחו את
החתן והכלה!

מבט על חצר הקודש סדיגורה בעיר סאדיגורה

מדור מיוחד שמטרתו לשחזר ולהניח שם ושארית לכל קלויז לבית רוזין, אשר נחרב בעת מטו מוסדי תבל.
ידוע הדבר כי 'קלויז' הוא מקום שבו מתחממים החסידים ואנשי מעשה בתורה ובתפילה ובעבודת ה', וכן נקרא הוא גם בשם 'שטיבל' (- בית קטן), מכיוון ושם הוא ביתו השני של החסידים, היושבים ולומדים שם יחד שעות רבות.

המשך קלויזען דחסידי באיאן

בזמן ההוא 1401 ק"מ מהעיר באיאן.

מקור: מפי זקני העיר.

כ"ב. עיר בארדיטשוב (ברדיטשוב - בארדיטשאו) במדינת רוסלאנד בזמן ההוא 2961 ק"מ מהעיר באיאן.

העיר בארדיטשוב היה מעוז של חסידי באיאן, מאות חסידים ואנשי מעשה גרו בעיר הקודש והסתופפו בצל הקודש. זכתה העיר בארדיטשוב לביקור קודש של הרה"ק רבי מנחם נחום מבאיאן זיע"א עוד בחיי אביו הק' זיע"א, כאשר בתחילת שנת תרנ"ה, בהיותו בדרך לזקנו הרה"ק רבי יוחנן מראחמיסטריווקא זיע"א בעיר ראחמיסטריווקא, שבת שבת אחד בעיר בארדיטשוב והתאכסן אצל הגה"ח המפורסם רבי דודיא זצ"ל בעל 'תהלה לדוד'. כבוד גדול עשו לו ואלפי בני העיר יצאו לקראתו, כאשר היה זה דבר נדיר ביותר שאחד מצאצאי רבוה"ק זיע"א יגיע למדינת רוסלאנד. באותו שבת קידש לפני הקהל בבית המדרש של הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זיע"א בעיר.

כ'. עיר ריישא (זשוב - ריישע) במדינת מערב גאליציע בזמן ההוא 4161 ק"מ מהעיר באיאן.

הקלויז דחסידי באיאן עמד ברחוב 'טעפער געסל' בעיר, החסידים גם הסתופפו בצל קדשו של הרה"ק רבי יוסף מרימינוב זיע"א שהתגורר בעיר משנת תרס"ב.

הגה"ח רבי יחיאל הלוי הורוויץ² זצ"ל מחבר ספר 'ועבד הלוי' היה הדמות של הקלויז ומפארי חסידי באיאן, וכל שנה היו חברי הקלויז קונים עבורו אתרוג מהודר.

בין החסידים בעיר היו ה"ה, ר' בערל מעללער ז"ל, ר' יצחק לאנדא ז"ל³, ר' נחום שטערנהיים ז"ל, ר' שלמה יהודה אינטעראטער ז"ל, ועוד רבים וחשובים.

מקור: ספר זיכרון מהעיר.

כ"א. עיר בריטשעווע (בריטשיבה - בריטשעווא) במדינת באסראביע

י"ח. עיר סערט (סרט - סירט) במדינות בוקאווינא בזמן ההוא 501 ק"מ מהעיר באיאן.

בתחילה התפללו חסידי באיאן בקלויז דחסידי סדיגורה ולאחר הרבה שנים פתחו קלויז משלהם הנקרא 'באיאנער שול'.

בין החסידים בעיר היו ה"ה, ר' ישראל מרגליות ז"ל ואחיו ר' אברהם מרגליות ז"ל, ר' משה קלינגער ז"ל ואחיו ר' טובי' קלינגער ז"ל, ר' יצחק רוזנקרנץ ז"ל, ועוד רבים וחשובים.

מקור: ספר זיכרון מהעיר.

י"ט. עיר עיר ישן (אלטשטאט - סאמבור ישן) במדינת מזרח גאליציע בזמן ההוא 3171 ק"מ מהעיר באיאן.

מקור: בפרענומערעאנטען שבספר הק' כוס הישועות של הגה"ק ה'מהרשש"ך זיע"א שיצא לאור בשנת תרס"ד מופיע שלקח ספר אחד לקלויז באיאן ע"י ר' אהרן שניידער ז"ל.

1 היה בעל תפילה בקלויז סדיגורה במשך ארבעים שנה ונשלח לשם מבארדיטשוב ע"י הרה"ק רבי יצחק מבאיאן זיע"א.
2 בנו רבי יוסף ז"ל היה דומ"ץ סאניק, אודות ר' יחיאל ראה בספר 'תולדות אהרן' עמוד רנ"ג, ומשכנות הרועים - חצר הקודש פחד יצחק עמוד קל"ה.
3 בעל תפילה בקלויז.

טס לספר תורה מאחד מקלויזען דחסידי באיאן

ספה"ק עיריין קדישין עם חותמות של משניות קלויז בעיר בארדיטשוב

והשובים ואי אפשר לפרטם כי רבים הם.

מקורות: מפי זקני העיר שהעידו על קלויז באיאן בעיר, יש שאמרו שהיה כמה וכמה קלויזען בעיר אמנם לעת עתה לא מצאנו מקור מוסמך לזה.

כ"ג. עיר רימנוב (רימינוב - רימינאב) במדינת מערב גאליציע בזמן ההוא 418 ק"מ מהעיר באיאן.

בין האריות שבחבורה של חסידי באיאן בעיר היו משפחת פריינד המעטירה, בניהם הרה"ח רבי בן ציון פריינד ז"ל ובנו הרה"ח ר' לוי צבי (הערש) פריינד ז"ל משב"ק הרה"ק רבי מרדכי שלמה מבאיאן זיע"א.

מקור: מפי זקני העיר.

חותמת קלויז שטעפנישעש ברחובות

באחד מכתבי העת אשר הופיעו בעיר בשנת תר"ס מצאנו: "בעיר בארדיטשוב יש כששים אלף יהודים רובם חסידים של בויאן, סדיגורא וסקווירא".

בין חשובי החסידים בעיר היו, הגה"צ המפורסם רבי דוד [דודיא] אורטינבערג זצ"ל רב העיר ומפארי חסידי באיאן ובנו הגה"ח רבי ישראל אורטינבערג זצ"ל מו"צ העיר, הרה"ג רבי משה דיין ז"ל, הרה"צ רבי משה מאיר הלוי רוזנשטיין מבארדיטשוב זצ"ל, ובנו הגה"ח רבי צבי הירש ז"ל, הגה"ח רבי יעקב מרגליות זצ"ל, רבי יוסף ישראל מברדיטשוב ז"ל, הגה"ח רבי שלמה טלינגטור ז"ל, רבי יוסף חיים בוקשטיין ז"ל, ובנו ר' יעקב ז"ל, רבי אלטר ישראל (חזן) בליבער ז"ל, רבי דוב בער חזן ז"ל, הגה"ח רבי שלמה זלמן [רבי זאמי] סג"ל בראילאווסקי ז"ל, הרה"ח רבי בערל שו"ב ז"ל, הגה"ח רבי שלום שכנא פרידמאן ז"ל רב בעיר, הרה"ח רבי לוי יצחק כהנא ז"ל, הרה"ח רבי משה אהרן טרכטנבערג ז"ל, הרה"ג רבי דוד דיין ז"ל, הרה"ח רבי בערלע כ"ץ ז"ל, הרה"ח רבי חיים טראכטינבערג ז"ל, ר' גרשון צבי רוזנשטיין ז"ל, ועוד רבים

- 4 בעל תוקע בבאיאן.
- 5 עלה לארה"ק בשנת תרי"ג ונסע נסיעת לרז'ין, סאדיגורא ובאיאן.
- 6 הנקרא 'רבי הירש'ע מבארדיטשוב'.
- 7 מחבר ספר 'קבוצת יעקב', ובעל תוקע כ"ג אצל הרה"ק אדמוה"ז רבי אברהם יעקב מסדיגורא זיע"א ואח"כ אצל בנו הרה"ק רבי יצחק מבאיאן זיע"א, וראב"ד בבית דינו של הגה"צ רבי דודיא זצ"ל בעיר.
- 8 נכד הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זיע"א ובעל שחרית בימים הנוראים בצל מרן הסב"ק מרז'ין זיע"א.
- 9 שנתיישב לאחמ"כ בארה"ק שהביא פעם אחת אבני ארה"ק לחצה"ק באיאן ובהם ריצפו את הדרך מוחזר הקודש לקלויז הגדול.

יוצא לאור ע"י מערכת ירחון בית רוז'ין שע"י ממלכת שיח אבירים

בנשיאות מוריני הרה"צ רבי ישראל שלמה חיים שארף שליט"א

להצטרפות להערות ולהארות נא לפנות לדוא"ל yarchonbeisruzin@gmail.com

